

ใบรับรองปัญหาพิเศษปริญญาตรี
ภาควิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย

Factors Influencing the Acceptance for Rabies Vaccination by Dog Owners
in Loei Province

โดย

นางสาวดวงพร หงส์นรา

ได้รับพิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา.....

(นายสัตวแพทย์พงศ์ศักดิ์ ศรีธเนศชัย)

ภาควิชารับรองแล้ว

(รศ. ดร. รณชัย สิทธิไกรพงษ์)

หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์

วันที่ 26 เดือน พ.ค. ปี 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน
จังหวัดเลย

Factors Influencing the Acceptance for Rabies Vaccination by Dog Owners
in Loei Province

T100693

โดย

นางสาวดวงพร หงส์นรา

เสนอ

ภาควิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2545

รฟ.
๑๒๑๒

๒๕๔๕

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 100693

วันเดือนปี..... 21 JUN 2003

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย

Factors Influencing the Acceptance for Rabies Vaccination by Dog Owners

in Loei Province

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย เป็นการศึกษาแบบสำรวจโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ประชาชนที่เลี้ยงสุนัขในจังหวัดเลย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage cluster sampling) ทุกอำเภอจำนวน 14 อำเภอ สุ่มโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย อำเภอละ 1 ตำบล ตำบลละ 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 8 ไร่ และในเขตเทศบาลทุกอำเภอ เทศบาลละ 16 ไร่ รวมเป็น 448 ไร่ สามารถเก็บตัวอย่างได้ 445 ไร่ การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เลี้ยงสุนัขในจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.0 อายุ 25 – 40 ปี ร้อยละ 37.3 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 53.5 มัธยมศึกษา/ ปวช/ ปวส ร้อยละ 19.4 รายได้ครัวเรือน / เดือน 2,000 – 5,000 บาท ร้อยละ 42.3 อาชีพหลักเกษตรกร ร้อยละ 59.7 จำนวนสุนัขที่เลี้ยง 1 ตัว ร้อยละ 56.4 วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขไว้เฝ้าบ้าน ร้อยละ 82.4 ได้รับสุนัขมาเลี้ยงจากคนให้มา ร้อยละ 82.4 ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.5 นำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีน ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีน ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประมาณร้อยละ 25 ($R^2 = 0.253$)

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือและให้กำลังใจของบุคคลหลายท่าน ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา นายสัตวแพทย์ พงศ์ศักดิ์ ศรีธเนศชัย ที่ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในการทำปัญหาพิเศษฉบับนี้มาโดยตลอด

ขอขอบคุณนายสัตวแพทย์ เกียรติศักดิ์ อู่รุ่งโรจน์ (ปศุสัตว์จังหวัดเลย) รวมถึงเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดเลยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการใช้พื้นที่

ขอขอบคุณนางสาวฐิติพร ทศนีย์ไตรเทพ นางสาวปาริชาติ วิริยะรัมย์ และนางสาวสุดา เตชะรุ่งโรจน์ ที่ช่วยลงรหัสข้อมูลและช่วยในการค้นหาข้อมูล

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดาที่ให้กำลังใจและทุนทรัพย์จนบรรลุความสำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบคุณญาติ ๆ ที่ให้อำนวยความสะดวกในการหาข้อมูลและใช้สถานที่ในการพิมพ์งาน

นางสาวดวงพร หงส์นรา

19 เมษายน 2545

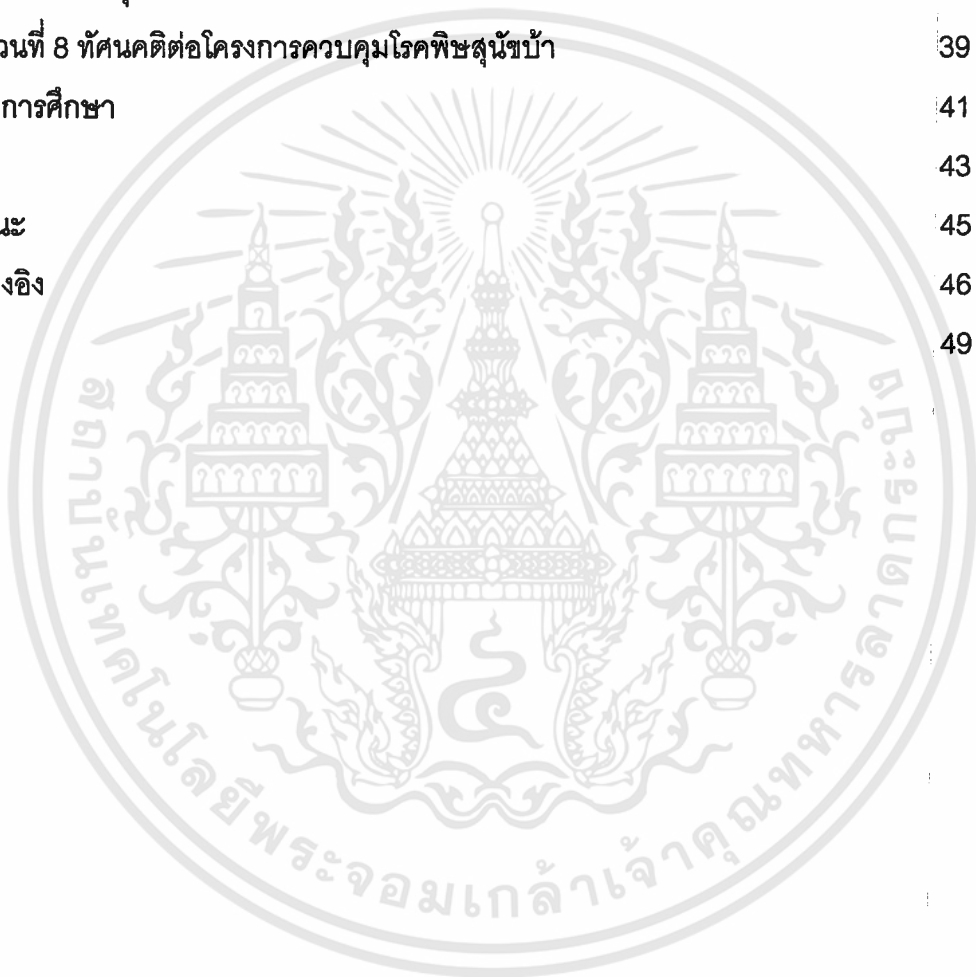
สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญรูปภาพ	(4)
สารบัญภาคผนวก	(5)
คำนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา	3
ระยะเวลาที่ทำการศึกษา	3
นิยามคำศัพท์	3
ตรวจเอกสาร	4
อุปกรณ์และวิธีการ	25
ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง	25
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	25
การวัดตัวแปร	25
การแปรระดับคะแนน	27
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
การวิเคราะห์ข้อมูล	27
สถานที่ทำการศึกษา	27
ระยะเวลาที่ทำการศึกษา	28
กรอบแนวความคิดในการศึกษา	29
ผลการศึกษา	30
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล	30
ส่วนที่ 2 ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	33
ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	34
ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน	36
ส่วนที่ 6 การนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	37
ส่วนที่ 7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย	38
ส่วนที่ 8 ทศนคติต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า	39
วิจารณ์ผลการศึกษา	41
สรุป	43
ข้อเสนอแนะ	45
เอกสารอ้างอิง	46
ภาคผนวก	49

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
1 จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามภาคในประเทศไทย พ.ศ. 2540 – 2544	6
2 การรักษาแก่ผู้ที่สัมผัสสัตว์ที่เป็นหรือสงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า	18
3 ข้อมูลส่วนบุคคล	32
4 ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	34
5 ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	35
6 ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	35
7 ปัจจัยสนับสนุน	36
8 การนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	37
9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ของประชาชนจังหวัดเลย	39
10 ทักษะติดต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า	40
ตารางภาคผนวกที่	
1 การปกครองจังหวัดเลย	53
2 แสดงจำนวนประชากรจังหวัดเลย	54
3 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเลย	55
4 แสดงจำนวนสุนัขและแมวในจังหวัดเลย	55

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1 เชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า	5
2 อาการของสุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า	10
3 อาการคนที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า	12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาคผนวก

	หน้า
ประวัติจังหวัดเลย	50
แผนที่จังหวัดเลย	52
ห้องปฏิบัติการชั้นสูงโรคพิษสุนัขบ้า	56
สาระสำคัญของพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535	58
แบบสอบถาม	64

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน
จังหวัดเลย**

**Factors Influencing the Acceptance for Rabies Vaccination by Dog Owners
in Loel Province**

คำนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ผ่านมาส่งผลให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ในประเทศเฉลี่ยต่อประชากรเพิ่มขึ้น ในปี 2542 หลังจากเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวจากภาวะวิกฤติ ปี 2540 - 2541 การขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟื่องเงินลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศมีการสูญเสียเงินตราออกต่างประเทศเป็นจำนวนมาก สำหรับจังหวัดเลยนั้นจัดว่าเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีเศรษฐกิจขยายตัว โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2538 มูลค่าผลิตภัณฑ์เป็นจำนวน 14,130 ล้านบาท ปี 2539 จำนวน 15,541 ล้านบาท ปี 2540 จำนวน 15,689 ล้านบาท ปี 2541 จำนวน 16,562 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2541) จากการขยายตัวของเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน คือ เกิดชุมชนแออัดเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความเสี่ยงของการแพร่โรคต่าง ๆ มากขึ้น สอดคล้องกับ ประวิทย์ (2532) กล่าวว่า โรคพิษสุนัขบ้าในกรุงเทพมักเกิดบริเวณชุมชนแออัด ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้มีการปฏิรูประบบสุขภาพ มีการจัดกลุ่มภารกิจและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการสร้างความเชื่อมโยงของระบบย่อยต่าง ๆ พร้อมกับปรับเปลี่ยนระบบเพื่อให้สอดคล้องกัน โดยสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2549) ควรบรรลุเป้าประสงค์คือ ลดปัญหาโรคติดต่อที่สำคัญของประเทศลงได้อย่างชัดเจน สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 โรคพิษสุนัขบ้าจัดเป็นโรคติดต่อที่ต้องกำจัด (Elimination) ลดความรุนแรงของโรคให้ต่ำกว่าที่เป็นปัญหาสาธารณสุข เนื่องจากเป็นโรคที่รักษาไม่ได้ เมื่อแสดงอาการแล้ว หรือแม้แต่ถูกสัตว์ที่เป็นโรคกัดหรือรับเชื้อโดยวิธีการใดก็ตามแล้วขอรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ก็มีได้หมายความว่า จะปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ จึงจัดเป็นโรคที่นำกลัวและหวาดวิตกกังวลแก่ผู้ที่ได้รับเชื้อและสัมผัสโรค (ประวิทย์, 2532)

การดำเนินการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 กำหนดวัตถุประสงค์ที่จะลดจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปภายในปี 2544 ผล

การดำเนินการ พบว่ามีแนวโน้มผู้เสียชีวิตลดลงตามลำดับ ในปี 2540 มีจำนวนผู้เสียชีวิต 58 ราย ปี 2541 จำนวน 57 ราย ปี 2542 จำนวน 70 ราย ปี 2543 จำนวน 50 ราย ปี 2544 จำนวน 37 ราย ซึ่งพบว่าโรคพิษสุนัขบ้าก็ไม่สามารถกำจัดได้หมดไปตามเป้าประสงค์ของแผน สำหรับสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดเลยนั้น จำนวนผู้เสียชีวิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 – 2543 นั้น พบว่ามีอัตราลดลง โดยปี 2536 มีจำนวนผู้เสียชีวิต 1 ราย ปี 2537 จำนวน 2 ราย ปี 2538 จำนวน 2 ราย ปี 2539 จำนวน 1 ราย และตั้งแต่ปี 2540 – 2543 ไม่มีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า จำนวนผู้มาขอรับการฉีดวัคซีนในจังหวัดเลย พบว่า ปี 2540 มีจำนวน 6,063 ราย ปี 2541 จำนวน 5,531 ราย ปี 2542 จำนวน 2,632 ราย ปี 2543 จำนวน 4,100 ราย เห็นได้ว่ามีจำนวนผู้มาขอรับวัคซีนเพิ่มขึ้น ทำให้ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการนำเข้าวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทั้งในคนและสัตว์จากต่างประเทศเป็นจำนวนหลายล้านบาท ซึ่งการดำเนินการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าต้องร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2544) หน่วยย่อยที่สุด คือ ชุมชน ซึ่งคนในชุมชนควรรู้จักดูแลห่วงใยสุขภาพของตนเอง โดยการให้ความร่วมมือในการป้องกันและกำจัดโรค สามารถกล่าวได้ว่า ประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการป้องกันและกำจัดโรคพิษสุนัขบ้า โดยศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย ประกอบด้วย พฤติกรรมของประชาชน ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุการติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ความพึงพอใจต่อบริการฉีดวัคซีน การได้รับความรู้จากสื่อหรือจากบุคคลต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า จากการศึกษา เศรษฐพร (2536) พบว่า ครัวเรือนที่เลี้ยงสุนัขในจังหวัดราชบุรี ร้อยละ 28.4 (หนึ่งในสี่) ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้เจ้าของสุนัขนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า คือ กลัวตนเองและบุคคลใกล้ชิดเป็นโรคพิษสุนัขบ้า อมร (2544) กล่าวว่า คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การควบคุมโรคติดต่อ โดยควรสร้างจิตสำนึกเน้นการพึ่งตนเองและดูแลตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบสาเหตุของการไม่นำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสุนัข
2. เพื่อได้ข้อมูลสำหรับใช้วางแผนการดำเนินงานป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสอบถามจากประชาชนที่เป็นเจ้าของสุนัขทุกอำเภอในจังหวัดเลย รวมเป็นจำนวน 445 ราย โดยวางกรอบแนวความคิดในการศึกษา ด้านปัจจัยตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยสนับสนุน ที่จะส่งผลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดเลย

ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ระยะเวลาการดำเนินงานตลอดโครงการ 1 เดือน เริ่มเดือนเมษายน พ.ศ. 2544

นิยามคำศัพท์

โรคพิษสุนัขบ้า

หมายถึง โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส (rabies virus) ที่เกิดเฉพาะสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมเท่านั้น หากสัตว์หรือมนุษย์เป็นโรคพิษสุนัขบ้าแล้วไม่มีทางรักษาได้

วิธีการได้มาของสุนัข

หมายถึง การได้สุนัขมาโดยการซื้อ คนให้ มาอยู่เอง หรือเก็บมาเลี้ยง

วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัข

หมายถึง จุดมุ่งหมายที่เจ้าของสุนัขเลี้ยงสุนัข ได้แก่ การเลี้ยงเพื่อเฝ้าบ้าน แก่เหงา รักสุนัข หรือเพื่อผ่อนคลายความเครียด

ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อ และการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

หมายถึง ความนึกคิดของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุการเกิด การติดต่อ และการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อเปรียบเทียบกับความจริงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรวจเอกสาร

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำเป็นโรคของสัตว์ที่ติดต่อมายังคนได้ มีชื่อพ้องหลายชื่อได้แก่ Lyssa, Lytta (Greek) Rabhas (Sanskrit) Tollwut (German) LA rage, robere (French) ในต่างประเทศมีการศึกษาบันทึกอาการมาตั้งแต่โบราณประมาณ 100 ปีก่อนคริสตกาล Celsus ได้บันทึกอาการของคนไข้ว่าเกิดจากสุนัขบ้ากัดแน่นอน ในปี พ.ศ. 2427 คณะของ Pasteur ได้ทำการทดลองโดยผ่านเชื้อเข้าในสมองกระต่ายหลาย ๆ ครั้ง ผลปรากฏว่าระยะพักตัวของเชื้อมีการเปลี่ยนแปลงจนอาการคงที่เรียกว่า fixed virus ถ้าผ่านต่อถึง 100 ครั้งจะได้เชื้อที่ฤทธิ์อ่อนลงและได้เอาไขสันหลังมาทำให้แห้งโดยใช้สารดูดความชื้นในอุณหภูมิห้องผลที่ได้คือไวรัสส่วนใหญ่จะตายตาม เมื่อนำไขสันหลังมาบดแล้วทดลองฉีดในสุนัขและกระต่ายพบว่าสามารถป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ (ไพโรจน์ และวิชัย, 2532)

ในประเทศไทยนั้นโรคพิษสุนัขบ้าได้เริ่มบันทึกไว้โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพในสมัยรัชกาลที่ 6 ใน พ.ศ. 2455 เมื่อหม่อมเจ้าหญิงบรรดาศิริสาร พระธิดาในสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ถูกสุนัขบ้ากัดที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ขณะเสด็จตามพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 และสิ้นชีพตักษัยในเวลาต่อมาประมาณ 3 เดือนเศษหลังจากถูกกัด (ประวิทย์, 2532) ทั้งนี้เนื่องจากต้องรักษาด้วยยาแผนโบราณ จากเหตุการณ์สลดใจในครั้งนี้เป็นผลให้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพที่เคยได้ไปดูงานป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาแล้วในปี พ.ศ. 2434 ทรงเห็นว่าควรมีการก่อตั้งสถานปาสเตอร์ในกรุงเทพฯ ขึ้น ในวันที่ 26 เมษายน 2456 ทรงทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำพิธีเปิดสถานปาสเตอร์เรียก "ปาสตุรสภา" ที่ถนนบำรุงเมือง ในปัจจุบันเรียกว่าสถานเสาวภา (ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

โรคพิษสุนัขบ้าสามารถเกิดขึ้นกับสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมทุกชนิด ทั้งในสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว โค กระบือ สุกร ม้า แพะ แกะ ในสัตว์ป่า เช่น ลิง ชะนี ค่าง พังพอน กระรอก เสือ หมู ชะมด ค้างคาว กระแต ฯลฯ และยังสามารถติดมายังคนได้ (ประวิทย์, 2528) ในประเทศไทยสัตว์ที่ตรวจพบว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ามากที่สุด คือ สุนัข (96% ของจำนวนที่พบเชื้อจากการวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการ) รองลงมาคือ แมว 3% (กรมปศุสัตว์, 2544) สัตว์เลี้ยงอย่างอื่น 0.02-0.04% สัตว์ป่า 0.02-0.03% กว่าครึ่งของผู้มารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า รับเชื้อมาจากสุนัขที่มีเจ้าของ (ประวิทย์, 2532)

สาเหตุ

โรคพิษสุนัขบ้าเกิดจากเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า (Rabies virus) ในกลุ่ม Rhabdo virus มีรูปร่างคล้ายกระสุนปืน อยู่ในเซลล์ที่มีชีวิตเท่านั้น เมื่อออกมานอกร่างกายจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่นาน ถูกทำลายได้ง่ายเมื่อถูกความร้อน แสงแดด หรือในสภาพแห้ง (กรมปศุสัตว์, 2544) ใน pH 3 และ 11 เชื้อนี้ตายได้ง่าย แต่ที่ pH 5-10 จะอยู่ได้ค่อนข้างนาน ที่อุณหภูมิ 0-4 °C เชื้อนี้สามารถมีชีวิตอยู่ได้หลายวัน และที่ -70 °C หรือในสภาพแช่แข็งใน lyophilized form เชื้อมีชีวิตอยู่ได้หลายปี (ไพโรจน์ และวิชัย, 2532) ยาฆ่าเชื้อที่ใช้ได้ผลดีคือ ฟอर्मาลิน 70% แอลกอฮอล์ ไกลไซล กรดหรือด่างอย่างแรง หรือ 10% ไฮโปคลอไรท์ (น้ำผสมคลอรีนไฮเตอร์หรือคลอรีน ในอัตราส่วน 1 ส่วนต่อน้ำ 9 ส่วน) (กรมปศุสัตว์, 2544)

ภาพที่ 1 เชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า Rabies virus (กองระบาดวิทยา, 2544)

ระบาดวิทยา

1. ท้องที่การระบาด

โรคพิษสุนัขบ้าพบได้ทุกจังหวัดในประเทศไทย ในจังหวัดต่าง ๆ ของแต่ละภาคมีปัญหาด้วยโรคนี้ โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พ.ศ. 2540 -2544 มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 270 ราย จังหวัดในภาคกลางมีอัตราส่วนผู้เสียชีวิตและผู้ที่มาขอรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคหลังรับเชื้อสูงกว่จังหวัดในภาคอื่น เมื่อเปรียบเทียบตามจำนวนประชากร มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวน 154 ราย (ร้อยละ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

57.03) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 59 ราย (ร้อยละ 21.85) ภาคเหนือ 31 ราย (ร้อยละ 11.48) และภาคใต้ 26 ราย (ร้อยละ 9.63)

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้า และจำนวนสุนัขที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้ามีจำนวนลดลงในแต่ละภาคยกเว้นภาคใต้ พบว่าจำนวนผู้เสียชีวิตและจำนวนสุนัขที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้าเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าจำแนกตามภาคในประเทศไทย พ.ศ. 2540 -2544

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้เสียชีวิต (คน)			
	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
2540	33	6	15	4
2541	32	10	11	4
2542	41	6	17	4
2543	27	6	11	6
2544	21	3	5	8
รวม 5 ปี	154	31	59	26

ที่มา : กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2545)

กองระบาดวิทยา (2545) มีการรายงานจำนวนผู้เสียชีวิตสูง ปี พ.ศ. 2544 แยกเป็นภาคได้ดังนี้

ภาคกลาง : กรุงเทพมหานคร ราชบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว ชลบุรี ตราด ประจวบคีรีขันธ์

กาญจนบุรี สมุทรสาคร ลพบุรี

ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน พิจิตร นครสวรรค์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี

ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช สงขลา ระนอง ตรัง

สำหรับปี พ.ศ. 2544 จังหวัดที่มีปัญหาโรคพิษสุนัขบ้ามากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร มีจำนวนสุนัขที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้ามากที่สุด 277 ตัว และมีจำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุด 8 ราย

2. ฤดูกาลระบาด

โรคพิษสุนัขบ้าเกิดขึ้นได้ตลอดปีแต่จากการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา โดยการศึกษาจากผลการตรวจพบโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ของห้องปฏิบัติการทุกแห่งทั่วประเทศและจากจำนวนผู้มาขอรับการฉีดวัคซีนป้องกันหลังได้รับเชื้อ พบว่าโรคนี้มีการระบาดปีละ 2 ช่วง คือ ช่วงแรกตั้งแต่เดือนธันวาคมจนถึงปลายเดือนมีนาคม (ของปีถัดไป) และช่วงที่ 2 พบประมาณเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม แต่พบน้อยกว่าช่วงแรกและพบเป็นช่วงสั้น ๆ เนื่องจากประมาณปลายเดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคมของปีถัดไป (ช่วงฤดูหนาว) เป็นฤดูผสมพันธุ์ของสุนัขส่วนใหญ่ทั้งตัวผู้และตัวเมียจะออกมาแย่งคู่ผสมพันธุ์ หากมีตัวใดเป็นโรคพิษสุนัขบ้าก็จะแพร่เชื้อไปยังตัวอื่นได้อีกหลายตัวแล้วฟักตัวอยู่ระยะหนึ่ง (ระหว่าง 14 วันถึง 60 วันหรือนานกว่านี้เล็กน้อย) ก็เริ่มปรากฏอาการอีกช่วงหนึ่งที่พบมากคือในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม เพราะประมาณปลายเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน เป็นช่วงฤดูผสมพันธุ์ครั้งที่ 2 แต่เนื่องจากเป็นฤดูฝนการแพร่เชื้อจึงถูกจำกัดทำให้พบสุนัขบ้าไม่มากนัก (ประวิทย์, 2528)

3. กลุ่มอายุและเพศที่เสี่ยงต่อการติดโรคสูง

กลุ่มบุคคลที่เสี่ยงต่อการติดโรคพิษสุนัขบ้าสูงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มอายุ 5-14 ปีซึ่งพบว่าเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง (หรือเป็นสัดส่วนชาย:หญิง 2:1) เป็นกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนเล็กน้อยกับเด็กนักเรียนชั้นประถมซึ่งยังช่วยตัวเองไม่ได้มากนัก ส่วนมากจะถูกกัดในช่วงโรงเรียนปิดเทอมซึ่งตรงกับช่วงที่มีการระบาด โดยจำนวนผู้ที่ถูกสัตว์ที่เป็นบ้ากัด (สุนัข) แล้วไปขอรับการฉีดวัคซีนพบในท้องถิ่นชนบทมากกว่าในเขตเมือง

อีกกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดโรคพิษสุนัขบ้าสูงคือ กลุ่มที่อายุเกิน 55 ปีขึ้นไป พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย เพราะเป็นวัยที่ไม่ระวังเมื่อพบสัตว์ที่เป็นบ้ามักวิ่งหนีไม่ทัน (ประวิทย์, 2528)

วิธีการแพร่กระจาย

สัตว์และคนสามารถติดโรคพิษสุนัขบ้าได้ 2 ทาง คือ (สถานเสาวภา, 2545)

1. ถูกสัตว์ที่เป็นโรคกัด เชื้อไวรัสจากน้ำลายของสัตว์ที่เป็นโรคจะเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลที่ถูกกัด
2. ถูกสัตว์ที่เป็นโรคเลีย โดยปกติคนที่ถูกสัตว์ที่เป็นโรคเลียจะไม่ติดโรคจากสัตว์นั้น นอกเสียจากว่าคนนั้นมีบาดแผล หรือรอยถลอกของผิวหนังบริเวณที่ถูกเลีย และบางครั้งอาจมีรอย

ถลอกหรือรอยขีดข่วนโดยบุคคลนั้นไม่ได้สังเกต ในกรณีนี้จะทำให้ผู้ที่ถูกสัตว์ที่เป็นโรคเลียสามารถเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้รวมทั้งถูกเลียที่ริมฝีปากหรือนัยน์ตา

สงคราม (2533) การติดโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์นอกเหนือจากการถูกสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด หรือเลียผ่านเยื่อเมือก หรือที่บาดแผลที่ตัวสัตว์แล้ว ยังมีช่องทางการติดโรคโดย

1. การหายใจพบในสุนัขจิ้งจอก โคโยท และสกังค์ แต่ไม่เคยมีรายงานการติดต่อโดยช่องทางนี้ในสภาพธรรมชาติ รายงานการติดโรคโดยการหายใจที่เกิดขึ้นทั้งในธรรมชาติและในห้องปฏิบัติการ (ผลิตวัคซีนและศึกษาวิจัย) การติดโรคโดยช่องทางนี้ในธรรมชาติเกิดขึ้นในที่อับทึบโดยเฉพาะในถ้ำค้างคาว หรือในห้องปฏิบัติการที่มิดชิด ไม่มีอากาศจากภายนอกถ่ายเทโดยสะดวก

2. การกิน ในสัตว์ทดลองสามารถทำให้ติดโรคได้โดยช่องทางนี้ ทั้งจาก steet virus และ fixed virus สัตว์ทดลองที่เคยมีรายงานได้แก่ หนูไมซ์ ลูกกระต่าย ลูกหนูตะเภา และลูกหนูแฮมเตอร์ การติดโรคโดยช่องทางนี้เกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะทำให้มีบาดแผลในปากหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ยังมีรายงานว่าสกังค์ (Mephitis mephitis) ติดโรคพิษสุนัขบ้าได้โดยการกินหนูที่ติดเชื้อเพียงตัวเดียว และยังพบว่าเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้ามีความคงทนอยู่ในซากหนูที่เก็บแช่แข็งนานถึง 12 ปี

3. ทางรก ในขณะที่ตั้งท้องพบรายงานในโคนมที่ติดเชื้อขณะตั้งท้องซึ่งโดนสุนัขที่เป็นบ้ากัดขณะท้อง 5 เดือน แล้วเป็นโรคพิษสุนัขบ้าตายหลังจากถูกกัดเพียง 21 วัน ซึ่งตรวจพบเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าทั้งในแม่โคและในลูกในท้อง

การติดโรคระหว่างคนกับคน ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่ามีการติดโรคพิษสุนัขบ้าระหว่างคนที่เป็โรคพิษสุนัขบ้ากับผู้ที่ใกล้ชิดผู้ป่วย แต่การติดโรคเป็นสิ่งที่น่าเป็นไปได้ เนื่องจากในสัปดาห์แรกของโรคจะตรวจพบเชื้อไวรัสในน้ำลาย น้ำตา เสมหะ และสิ่งคัดหลั่ง ผู้ใกล้ชิดจึงน่าจะมีโอกาสได้รับเชื้อผ่านเข้าทั้งทางบาดแผลที่ผิวหนัง และเยื่อเมือก อย่างไรก็ตามการติดโรคระหว่างคนกับคน ก็พิสูจน์ได้แน่ชัดจากการกระทำของแพทย์ โดยเกิดขึ้นจากกรณีการผ่าตัดเปลี่ยนกระจกตา ซึ่งมีรายงานเกิดขึ้นแล้วในโลกรวม 4 ราย โดยเป็นชาวอเมริกัน 1 ราย ฝรั่งเศส 1 ราย และเป็นชาวไทย 2 ราย

ไพโรจน์และวิชัย (2532) คนได้รับเชื้อจากสัตว์โดยการถูกสัตว์ที่มีเชื้อในน้ำลายมากัด การติดต่อทางอื่นเป็นไปได้น้อย ยังไม่มีรายงานว่ามีการติดต่อระหว่างผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้ากับญาติที่ใกล้ชิดทางธรรมชาติ ความเสี่ยงของผู้ที่ถูกกัดจะเพิ่มมากก็ต่อเมื่อ

1. แผลอยู่ในบริเวณที่มีเส้นประสาทมาก เช่น ปลายนิ้วมือ ปลายนิ้วเท้า ใบหน้า และศีรษะ
2. บาดแผลรุนแรงเป็นแผลลึกหลาย ๆ แห่งและแผลสกปรก ทำให้ทำความสะอาดยาก

3. ภูสัต์ว์กััดและไม่ได้รับการป้องกัน เพราะคิดว่าเป็นบาดแผลเล็กน้อย

พยาธิกำเนิด

สงคราม (2533) เชื้อไวรัสเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลหรือรอยถลอกที่ผิวหนัง ในการศึกษาพยาธิกำเนิดของโรคจึงฉีดเชื้อเข้ากล้ามเนื้อสัตว์ทดลองเพื่อเลียนแบบการติดเชื้อในธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่าเชื้อไวรัสเข้าสู่ระบบประสาทส่วนกลางโดยผ่านทางระบบประสาทส่วนปลาย โดยเคลื่อนตัวไปตามใยประสาทในอัตราประมาณ 3 มิลลิเมตรต่อชั่วโมงหรือเร็วกว่านี้ การที่ตรวจพบเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าที่เข้าสู่ร่างกายตรวจพบครั้งแรกในกล้ามเนื้อลายตรงที่ได้รับเชื้อและพบการเพิ่มจำนวนของเชื้อไวรัส โดยการแตกหน่อบนเยื่อพลาสมาของ myocytes และพบ shedding ของเชื้อไวรัสในช่องว่างนอกเซลล์ ต่อมาพบเชื้อไวรัสใน neuromuscular และ neurotendinal spindles ใกล้ตำแหน่งที่ฉีดเชื้อ ช่วงถัดมาจึงพบเชื้อในประสาทส่วนปลายของขาข้างที่ฉีด

ขั้นตอนการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า (กรมปศุสัตว์, 2544)

เชื้อไวรัสที่อยู่ในน้ำลาย เข้าสู่ทางบาดแผล เพิ่มจำนวนระยะแรกในบริเวณที่ได้รับเชื้อ ต่อจากนั้นเชื้อไวรัสเดินทางจากกล้ามเนื้อเข้าสู่ปลายประสาทไปยังระบบประสาทส่วนกลางตามเส้นประสาทในเส้นประสาทเชื้อจะไม่เพิ่มจำนวนเมื่อเชื้อมาถึงสมองจึงเพิ่มจำนวนระยะที่สองเชื้อไวรัสเพิ่มจำนวนในสมองและไขสันหลังจำนวนมาก ทำให้สมองและไขสันหลังทำงานผิดปกติ เกิดอาการของโรค ถ้าเชื้อเดินทางมาถึงสมองแล้วภูมิคุ้มกันที่ร่างกายสร้างขึ้นหลังจากฉีดวัคซีนก็จะป้องกันไม่ได้

อาการ

1. อาการโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัข

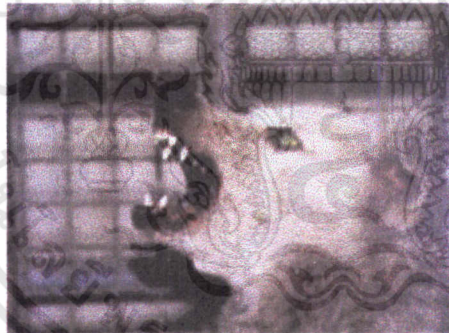
พบได้ 2 แบบ แบบดุร้าย แสดงอาการชัดเจนซึ่งพบบ่อย มีอาการหงุดหงิด ไล่กัดคนและสัตว์อื่น ถ้าถูกไซหรือขังไว้ในกรง จะกัดไซและกรง หรือกัดสิ่งของที่อยู่ใกล้อย่างดุร้าย บางครั้งสุนัขจะกัดจนพันหัดหรือลั่นเป็นแผลมีเลือดไหลออก เมื่อแสดงอาการดุร้ายได้ 2-3 วันก็จะอ่อนเพลียลง ขาหลังไม่มีแรง เดินโซเซและตายในที่สุด แบบเชื่องซึมอาการจะไม่ชัดเจน มีอาการปากอ้าหุบไม่ได้ ลิ้นมีสีแดงคล้ำ บางครั้งมีสิ่งสกปรกติดคอโดยเจ้าของมักจะเอามือล้วงออกแต่ไม่พบกระดุก สุนัขจะเอาขาหน้าตะกุกบริเวณแก้ม ปากและคอจะบวม สุนัขจะลุกนั่งและยืนเดินไปมาบ่อย ๆ กินของแปลก ๆ เช่น ใบไม้ ก้อนหิน หรือบางตัวจะกินปัสสาวะของตัวเอง ไม่กัดถ้าไม่ถูกรบกวน ซึ่งสังเกตอาการได้ยากมาก (สถานเสาวภา, 2545)

อาการของโรคมี 3 ระยะ (กรมปศุสัตว์, 2544)

1. ระยะอาการเริ่มแรก สุนัขจะมีนิสัยแปลกไปจากเดิม ตัวที่เคยขลาดกลัวจะเข้ามาคลอเคลีย ตัวที่เคยเชื่องชอบเล่นจะหงุดหงิดหลบไปตามมุมมืด เงียบ กินอาหารและน้ำน้อยลง ระยะนี้มีอาการ 2-3 วัน

2. ระยะตื่นเต้น จะมีอาการทางประสาท มีความรู้สึกไวกว่าปกติ กระวนกระวาย หงุดหงิดไม่อยู่นิ่ง กัดแทะสิ่งของ ตัวแข็ง ขากรรไกรแข็ง ปากอ้า ลิ้นห้อย น้ำลายไหล ม่านตาขยาย บางตัววิ่งพล่านไปทั่ว เมื่อพบสัตว์หรือคนขวางหน้าจะกัด ส่งเสียงเห่าหอน ในระยะที่แสดงอาการแบบซึ่มอาจไม่แสดงอาการเช่นนี้ ต่อมากล้ามเนื้อจะเริ่มอ่อนแรงลง ทรงตัวไม่ได้ บางตัวชักกระตุก อาการระยะนี้พบได้ 1-7 วัน

3. ระยะอัมพาต เกิดอาการอัมพาตลามทั้งตัว เริ่มจากขาหลังต่อมากล้ามเนื้อคอจะเป็นอัมพาต กลืนน้ำกลืนอาหารไม่ได้ ระบบหายใจล้มเหลวและตายในที่สุด รวมระยะเวลาเริ่มแสดงอาการจนตายประมาณ 10 วัน

ภาพที่ 2 อาการของสุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า (กองโรคติดต่อทั่วไป, 2544)

2. อาการโรคพิษสุนัขบ้าในคน

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคกลัวน้ำ มีเชื้อก่อเหตุจากไวรัส ดังนั้นอาการในคนจึงแบ่งได้ตามขั้นตอนเหมือนกับโรคที่เกิดจากไวรัสทั่วไป

1. ระยะฟักตัว

นับตั้งแต่ผู้ป่วยได้รับเชื้อจากสุนัขบ้าไปจนกระทั่งปรากฏอาการเท่าที่พบเร็วที่สุด 7 วัน นานที่สุดไม่เกิน 1 ปี (ไพโรจน์และวิชัย, 2532) ระยะฟักตัวจะขึ้นอยู่กับบาดแผลบริเวณที่ถูกกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถ้าถูกกัณโฑบริเวณใบหน้า หรือใกล้สมองและเป็นบาดแผลฉกรรจ์ ระยะพักตัวจะเร็ว ถ้าถูกกัณโฑบริเวณ
 ขา ระยะพักตัวนานกว่าเพราะเชื้อเดินทางตามเส้นประสาทมาถึงสมองโดยเฉลี่ยประมาณ 2 - 6
 อาทิตย์ (กรมปศุสัตว์, 2544)

2. ระยะนำ

เริ่มแรกมีอาการทั่วไปคล้ายไข้หวัดใหญ่ ผู้ป่วยมีไข้ต่ำ ๆ ราว 2-3 วัน เจ็บคอ เบื่ออาหาร
 ปวดเมื่อยตามตัว อ่อนเพลีย ถ้าผู้ป่วยมาพบแพทย์ในตอนนี้ก็จะได้รับการวินิจฉัยได้ง่าย เพราะ
 มีอาการคล้ายโรคที่เกิดจากไวรัสอื่น ๆ ทั่วไป (ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

3. ระยะอาการทางระบบประสาท

ถ้าผู้ป่วยมาพบแพทย์ระยะนี้ ก่อนหมดสติแล้วก็จะได้รับการวินิจฉัยได้อย่างถูกต้องเสมอ
 อาการทางระบบประสาทแยกเป็นพวก ๆ ได้

3.1 อาการกลืนน้ำหรือกลืนอาหารลำบาก เป็นอาการสำคัญมากถ้ามีอาการมากพอ เห็น
 น้ำจะเกร็ง ถ้าผู้ป่วยพยายามกลืนน้ำหรืออาหารจะพบว่าผู้ป่วยจะกลืนได้อย่างลำบาก มีความเจ็บ
 ปวด บ้วนน้ำลายตลอดเวลาเพราะกลืนไม่ได้ (ไพโรจน์และวิชัย, 2532) โดยอาการนี้จะพบในโรค
 พิษสุนัขบ้าเท่านั้นเนื่องจากกล้ามเนื้อคอเป็นอัมพาตและกระดูกเกร็ง แม้ว่าจะหิวน้ำ แต่เมื่อกินจะ
 สำลักและเจ็บปวดมาก (กรมปศุสัตว์, 2544)

3.2 พฤติกรรมที่ผิดปกติเป็น ๆ หาย ๆ เช่น จำอะไรไม่ค่อยได้ มีภาพหลอน กระตุกเกร็ง
 เป็นพัก ๆ บางคนมีอาการคันอย่างมาก โดยเฉพาะในบริเวณที่เคยเป็นแผลที่ถูกสุนัขบ้ากัดมาโดย
 ไม่ปรากฏผื่นขึ้นก่อนเป็นความรู้สึกผิดปกติ แสบร้อนแล้วก็คันขึ้นมาเอง ต่อมามีอาการปวดและ
 เสียจริตด้วย (ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

3.3 ผู้ป่วยมีความรู้สึกไวต่อการกระตุ้น ไม่ถึงกับชักเหมือนในโรคบาดทะยัก เพียงแต่สะดุ้ง
 ผวาอย่างแรง แม้กระทั่งลมพัดก็สะดุ้งได้ (ไพโรจน์และวิชัย, 2532) ผู้ป่วยมีอาการตื่นเต้นง่าย
 กระสับกระส่าย ไม่ชอบแสงสว่างไม่ชอบลมและเสียงดัง แต่ยังมีสติ (สถานเสาวภา, 2545)

4. ระยะสุดท้าย

ผู้ป่วยไม่รู้สึกรู้สียงเลย ต่อมาจะมีอาการหยุดหายใจเป็นระยะ ๆ ตัวเขียว และถึงแก่ความ
 ตาย(ไพโรจน์และวิชัย, 2532) โดยมักเสียชีวิตหลังเริ่มแสดงอาการภายใน 7 วัน ถ้าเชื้อไวรัสเพิ่ม
 จำนวนในสมองมากก็จะแสดงอาการแบบคลั่ง ดุร้าย แต่ถ้าเชื้อไวรัสเพิ่มจำนวนมากในไขสันหลัง
 จะแสดงอาการอัมพาต (กรมปศุสัตว์, 2544)

ภาพที่ 3 อาการคนที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า (กองโรคติดต่อทั่วไป, 2544)

พยาธิวิทยา

สงคราม (2533) สัตว์ที่ตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้าไม่พบเห็นอาการด้วยตาเปล่า โดยมักเห็นที่กล้ามเนื้อหรือพบเด่นชัดที่ระบบประสาท โดยเฉพาะที่สมองจะพบลักษณะของ non-suppurative encephalomyelitis ร่วมกับการเกิด ganglioneuritis บริเวณที่พบอาการชัดเจนพบที่ pons ถึง hypothalamus ความชัดเจนของอาการที่พบในสมองสัตว์ชนิดต่าง ๆ มีแตกต่างกัน ในสุนัขมักพบอาการชัดเจนกว่าสัตว์ชนิดอื่น

ความเสียหายของเซลล์ประสาทที่พบโรคพิษสุนัขบ้าพบแพร่กระจายในสมองสัตว์กินเนื้อมากกว่าในสัตว์กินพืช สำหรับจุลพยาธิวิทยาที่ถือเป็นลักษณะจำเพาะของโรคพิษสุนัขบ้าคือ การตรวจพบ intracytoplasmic inclusion bodies ที่เรียกว่า Negri bodies ซึ่งตรวจพบง่ายที่สุดที่ส่วน hippocampus ของสัตว์กินเนื้อและใน purkinje cells ของสัตว์กินพืช Negri bodies ได้ประมาณร้อยละ 70 ของสัตว์ที่เป็นโรค

การวินิจฉัยโรค

1. การวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัข

1.1 การสอบทางประวัติอาการ เนื่องจากมีโรคของสัตว์หลายชนิดที่มีอาการคล้ายโรคพิษสุนัขบ้า ได้แก่ โรคไข้หัดสุนัข (Canine Distemper) ก้างหรือเศษกระดูกติดคอหรือในช่องปาก (มีอาการน้ำลายไหล ตื่นเต้น สะบัดหัวไปมา เอาเท้าตะกุกคอกหรือปาก) โรคลมบ้าหมู (ชักเป็นพัก ๆ น้ำลายเป็นฟอง สัตว์มักไม่ตาย เมื่อให้ยาสามารถระงับอาการได้) พยาธิตัวกลมพบได้บ่อย ๆ โดยเฉพาะลูกสุนัข มีอาการชัก กล้ามเนื้อเกร็ง กระตุก นอกจากนั้นอาจเป็นพวกอุบัติเหตุ เช่น ถูกรถชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซากกรงหรือหักหรือหลุด ทำให้คางห้อยน้ำลายไหลยืดและมีโรคที่เกิดจากสารพิษและโรคอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดความบอบซ้ำของสมอง หรือระบบประสาทส่วนกลาง (ประวิทย์ , 2528)

1.2 การตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นการวินิจฉัยที่แน่นอนในปัจจุบันที่ปฏิบัติกันอยู่และเป็นที่ยอมรับเป็นการตรวจเชื้อจากสมอง เมื่อคนหรือสัตว์นั้นตายแล้ว ซึ่งการส่งซากสัตว์เพื่อส่งตรวจนั้นเมื่อสงสัยว่าสัตว์เป็นโรคพิษสุนัขบ้า ควรกักขังสัตว์ไว้ในที่ปลอดภัยและเฝ้าดูอาการประมาณ 15 วัน ไม่ควรทำลายสัตว์โดยไม่จำเป็น ควรปล่อยให้สัตว์ตายเอง ซึ่งจะตรวจพบเชื้อได้ง่ายและแน่นอน ในกรณีส่งซากควรส่งภายใน 24 ชั่วโมง โดยปฏิบัติอย่างระมัดระวังเรื่องความสะดวกและระลึกเสมอว่า สัตว์อาจเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้จึงควรสวมถุงมือขณะเก็บซาก และล้างมือให้สะอาดหลังจากเก็บซาก ซากควรส่งเฉพาะส่วนหัว โดย ตัดหัวสัตว์บริเวณคอ ใส่ถุงพลาสติกซ้อนกันหลาย ๆ ชั้น รัดปากถุงให้แน่น ถ้าเป็นแมวหรือสัตว์ตัวเล็กสามารถส่งสัตว์ได้ทั้งตัว ใส่กระติกหรือกล่องโฟม แล้วใส่น้ำแข็งให้เย็นตลอดเวลา แบบประวัติสัตว์ ชนิด เพศ อายุ สี อาการ ผิดปกติ ประวัติสัตว์ป่วย ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของเจ้าของซากสัตว์ และผู้ถูกกักส่งมาพร้อมกับซากสัตว์ ส่งศูนย์ชันสูตรโรคที่ใกล้ที่สุดให้เร็วที่สุด (ภายใน 24 ชั่วโมง) หรือติดต่อสำนักงานปศุสัตว์เขต ปศุสัตว์ประจำจังหวัด ปศุสัตว์ประจำอำเภอ (กรมปศุสัตว์, 2544)

วิธีที่ใช้ตรวจในประเทศไทยที่ได้ผลคือ การตรวจหาเชื้อไวรัสโดยวิธีย้อมเนื้อเยื่อสมองด้วยสีพิเศษที่เรียกว่า IFA test หรือ Direct Immuno – fluorescence antibody วิธีนี้มีความไวและแน่นอนสูงประมาณ 96 – 99.8% ใช้เวลา 7 ชั่วโมง สำหรับวิธีที่ 2 เป็นการแยกเชื้อโดยการละลายเนื้อสมองแล้วฉีดเข้าสมองลูกหนูทดลอง แล้วสังเกตอาการของโรค ปกติหนูจะตายในวันที่ 7 ถึง 14 วัน เมื่อหนูตายนำสมองหนูไปตรวจย้อมสีเรืองแสงต่อไป วิธีนี้ได้ผล 100% อีกวิธีหนึ่ง คือ วิธี Nested PCR (nested polymerase chain reaction) เป็นวิธีใหม่ล่าสุดขณะนี้ที่กองวิทยาศาสตร์ สภาการศึกษาไทยได้คิดค้นและทดลองปฏิบัติได้ผลดีมีความแม่นยำ 100% สามารถนำมาใช้แทนวิธีการฉีดเข้าสมองลูกหนู แต่ใช้เวลาตรวจเพียง 24 ชั่วโมง โดยการสกัด RNA ของเชื้อจากสมองสัตว์ที่สงสัยจากนั้น RNA จะถูกเปลี่ยนเป็น DNA และเพิ่มขยายสารพันธุกรรมของไวรัสในหลอดทดลองโดยมีการขยายพันธุ์เพิ่ม 2 ครั้ง แล้วนำมาย้อมด้วย ethidium bromide แล้วตรวจดูด้วยแสงอุลตราไวโอเล็ต ถ่ายภาพแล้วดูจากภาพนับเป็นวิธีการพัฒนาการตรวจวินิจฉัยและสถานเสาวภาเริ่มตรวจด้วยวิธีนี้แล้ว (สภาการศึกษาไทย, 2531)

1.3 การตรวจวินิจฉัยขณะที่สัตว์ยังมีชีวิตอยู่ โดยการทำให้ Corneal impression คือ การตรวจหาเชื้อไวรัสโดยวิธีใช้สไลด์ป้ายกระจกตา การทำ Mucosal biopsy เป็นการตรวจชิ้นเนื้อ

บริเวณหลังคอไรมม แล้วนำไปย้อมสีเรืองแสงส่องหาเชื้อ การแยกเชื้อจากน้ำลายและวิธีสุดท้าย คือ การตรวจหาระดับแอนติบอดีในน้ำไขสันหลังหรือน้ำเหลือง (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2535)

2. การวินิจฉัยโรคในคน (ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

2.1 ประวัติ

ถ้าผู้ป่วยมาหาแพทย์มีประวัติว่า ถูกสัตว์กัดและมีลักษณะบวมผิดปกติแล้วก็จะช่วยได้มาก ถ้าถูกกัดมาไม่นานเกิน 3 เดือน เพราะว่าผู้ป่วยส่วนมากมักมีอาการหลังถูกสัตว์กัด 3 เดือนแต่ไม่เร็วไปกว่า 9-10 วัน

2.2 อาการและการแสดงอาการ

อาการทางคลินิกที่จะทำให้แพทย์มั่นใจว่าผู้ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้ามีดังนี้

2.2.1 การกลืนลำบาก ทำให้บ้วนน้ำลายตลอดเวลา เห็นน้ำมีอาการกระวนกระวายมาก กลัวจนเห็นได้ชัด อยากรดน้ำแต่ดื่มน้ำไม่ได้ บางครั้งเอามือลูบลำคอตัวเองแสดงถึงอาการเจ็บปวดอย่างมาก

2.2.2 ไวต่อการกระตุ้น ผสมกับลักษณะกระสับกระส่าย ผู้ป่วยมีอาการไม่สงบ กลัวแม้กระทั่งลมพัด

2.2.3 อาการคัน ผู้ป่วยจำนวนไม่น้อยที่คันไม่ทราบสาเหตุ อาการคันถ้ามีจะรุนแรงมาก มีรอยถลอกเห็นชัดเจนเป็นบริเวณกว้าง การใช้ยาระงับอาการคันมักไม่ได้ผล เริ่มคันบริเวณที่ถูกกัดก่อนแล้วค่อย ๆ ลามไปเรื่อย ๆ

2.2.4 ผู้ป่วยส่วนมากรู้สึกตัวดี ถึงแม้มีบางครั้งที่อาละวาด ทำให้แพทย์มักเข้าใจผิด เพราะถ้าคิดถึงพยาธิสภาพแล้วจะทำให้คิดผิดว่า ผู้ป่วยต้องหมดสติ พุดจาไม่รู้เรื่อง หลงลืมตัวเอง ซึ่งไม่เป็นความจริง อาการผู้ป่วยระยะนี้ต้องยังไม่หมดสติ นอกจากระยะสุดท้ายจึงหมดสติแล้วถึงแก่กรรม

การรักษา

ยาที่ใช้รักษาโรคพิษสุนัขบ้าโดยเฉพาะยังไม่มี ถ้าปรากฏอาการแล้วใช้ยารักษาใดก็ไม่ได้ผล การรักษาในปัจจุบันเป็นเพียงการทำให้ผู้ป่วยสงบ ไม่อะละอาละวาดโดยให้ยากล่อมหรือระงับประสาทขนาดมาก และให้ยาแก้ปวดหรือระงับอาการเกร็งเพื่อไม่ให้ผู้ป่วยต้องทรมานมาก (WHO, 1984 อ้างโดย ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

การป้องกันโรค

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่ป้องกันได้ สามารถให้ภูมิคุ้มกันได้ทั้งแบบป้องกันล่วงหน้า และแบบป้องกันหลังสัมผัสโรค

1. การป้องกันล่วงหน้า

การป้องกันล่วงหน้าด้วยการฉีดวัคซีน (Vaccine Preventable) เป็นการป้องกันโรคที่เกิดขึ้นในสัตว์ก่อนจะติดต่อมายังคน ดังนั้นการฉีดวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์โดยเฉพาะสุนัข ซึ่งเป็นตัวพาหะนำโรคมารัฐคนที่สำคัญที่สุดในประเทศไทย จึงเป็นการจัดการที่ต้นเหตุที่แท้จริงของโรคและเป็นมาตรการสำคัญใน 4 องค์ประกอบหลักที่จะควบคุมโรคนี้ องค์การอนามัยโลกให้คำแนะนำว่าประเทศที่มีสุนัขเป็นตัวพาหะนำโรคมารัฐคนที่สำคัญ จะต้องฉีดวัคซีนให้ครอบคลุม ร้อยละ 80 ของจำนวนสุนัขเลี้ยงในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สุนัขกลุ่มใหญ่มีภูมิคุ้มกันโรค (Mass herd immunity) โดยฉีดซ้ำทุก ๆ 1-3 ปี จึงจะสามารถควบคุมโรคได้ สำหรับประเทศไทยถือว่าเป็นพื้นที่ซึ่งพบโรคนี้เกิดขึ้นบ่อย (Highly endemic area) คณะกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคแห่งชาติแนะนำให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปีละ 1 ครั้ง โดยเริ่มฉีดครั้งแรกในสุนัขที่มีอายุตั้งแต่ 2 เดือนขึ้นไป (ประวิทย์, 2544) ปัจจุบันวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าสำหรับสัตว์นั้น มีทั้งวัคซีนชนิดฉีดและชนิดกิน สำหรับประเทศไทยวัคซีนที่ใช้ในปัจจุบันเป็นวัคซีนเชื้อตาย ผลิตจากเซลล์เพาะเลี้ยงและไวรัสสายพันธุ์ต่าง ๆ กัน มีทั้งที่เป็นวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างเดียว และวัคซีนรวมกับโรคอื่น ๆ (combinatied vaccine) ส่วนวัคซีนชนิดกิน (oral vaccine) มีใช้ในต่างประเทศเพื่อใช้ในการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ป่า (กรมปศุสัตว์, 2544)

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ (กรมปศุสัตว์, 2544)

1. เริ่มฉีดครั้งแรกเมื่อ 2 เดือน ครั้งที่ 2 ฉีดซ้ำตามสัตวแพทย์กำหนด และฉีดต่อ ๆ ไปทุกปี
2. กรณีที่สัตว์ ถูกสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด ถ้าสัตว์เคยได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว ควรฉีดวัคซีนกระตุ้นซ้ำทันที และสังเกตอาการอีกประมาณ 6 เดือน แต่ถ้าสัตว์ไม่เคยได้รับการฉีดวัคซีนมาก่อนจะแนะนำให้ทำลายทิ้งในกรณีที่ต้องการเก็บสัตว์ไว้ ควรฉีดวัคซีนให้กับสัตว์ทันทีและฉีดต่อกัน 4 เข็ม ห่างกันครั้งละ 3 - 4 วัน และสังเกตอาการอย่างน้อย 6 เดือน
3. ปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ ม้า ขนาดของวัคซีนจะใช้เท่ากับที่ใช้ในสุนัข หรือขึ้นกับชนิดของวัคซีนตามที่บริษัทผู้ผลิตแนะนำ
4. ควรฉีดวัคซีนให้สัตว์ในขณะที่มีสุขภาพดี
5. สัตว์ที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว ไม่ควรปล่อยไปเฟ้นฟ่านหรือสัมผัสกับสัตว์อื่น เพราะอาจได้รับเชื้อจากสัตว์อื่นมาได้

สำหรับในคนการป้องกันล่วงหน้าให้ได้ในรายที่มีอัตราเสี่ยงต่อการเป็นโรคพิษสุนัขบ้าสูง เช่น สัตวแพทย์และผู้ช่วย เจ้าหน้าที่ในห้องทดลองโรคนี้ ประโยชน์ คือ ป้องกันการติดเชื้อในกรณี ที่ประมาณคาดไม่ถึง ช่วยในรายที่ไม่สามารถให้การป้องกันได้ทันที และช่วยลดจำนวนวัคซีนลง ไม่จำเป็นต้องให้วัคซีนมากเหมือนกับหลังสัมผัสโรค (ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

วัคซีนที่ใช้สำหรับคน คือ

1. SMBV ใช้ 1 มิลลิลิตร ฉีดเข้ากล้ามเนื้อในวันเว้นวัน 3 ครั้ง หรือใช้ 1 มิลลิลิตร ฉีด 3 ครั้ง ห่างกัน 1 อาทิตย์ และฉีดกระตุ้นซ้ำอีกหลังจากครบ 3 เดือน ควรตรวจภูมิคุ้มกันหลังจากฉีดครบ 2-3 อาทิตย์

2. HDCV ใช้ 3 ครั้ง ฉีดเข้ากล้ามเนื้อในวันที่ 0, 7 และ 28

หมายเหตุ แม้มีการป้องกันล่วงหน้าแล้ว ถ้ามีการสัมผัสโรคต้องให้วัคซีนกระตุ้นใหม่ทันทีที่กระทำ ได้ (การป้องกันล่วงหน้า มีข้อดีคือลดจำนวน dose เมื่อให้วัคซีนหลังสัมผัสโรค)

2. การป้องกันหลังสัมผัสโรค

การป้องกันหลังสัมผัสโรคไม่จำเป็นต้องให้แก่ผู้สัมผัสโรคทุกราย โดยเฉพาะผู้ที่ถูกสัตว์ที่ ไม่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด คือสัตว์ที่มีอุปนิสัยปกติ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ให้เฝ้าสัตว์ที่ เป็นต้นเหตุไว้ 10 วัน (WHO, 1984 อ้างโดย ไพโรจน์และวิชัย, 2532)

การใช้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สถานเสาวภาแนะนำให้ใช้วัคซีนที่ทำจากเซลล์เพาะ เลี้ยง (ฉีด 5 ครั้งเท่านั้น) เพราะมีประสิทธิภาพสูงไม่ทำให้เกิดอาการแพ้ต่อระบบประสาท เช่น สมองอักเสบ จึงปลอดภัยกว่าวัคซีนที่ทำจากสมองแกะ สมองหมู (ชนิดฉีด 14 เข็ม) และควรฉีด วัคซีนร่วมกับถ้าบาดแผลเป็นรอยเขียว

สถานเสาวภาใช้โปรแกรมการฉีดวัคซีน 2 แบบ คือ แบบปกติ ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ และแบบ ประหยัด ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง แต่ละแบบจะได้รับการฉีดวัคซีนทั้งหมด 5 ครั้ง

วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ใช้สำหรับคนในประเทศไทย สงคราม (2533) กล่าวว่า ใน ปัจจุบันเป็นวัคซีนที่ผลิตจากเซลล์เพาะเลี้ยงและคัพเพาะเปิดที่นำส่งจากต่างประเทศมี 4 ผลิตภัณฑ์ ด้วยกัน คือ

1. Human Diploid Cell Vaccine (HDCV) เป็นวัคซีนที่ผลิตขึ้นจากการเลี้ยงเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า (Pittman Moore 1503-3M strain) ในดิพลอยด์เซลล์ของคน (WI-38) เมื่อ ทำให้เข็มขึ้นแล้วจึงฆ่าเชื้อด้วยบีตาโปรปิโอะแลคโตนเป็นวัคซีนที่มีการใช้กว้างขวางที่สุด มีรายงานเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มโรคมากที่สุด และยอมรับกันว่า

เป็นวัคซีนที่ดีที่สุดขณะนี้ แต่มีราคาแพงกว่าวัคซีนทุกชนิด ประเทศไทยนำส่งวัคซีนชนิดนี้จากประเทศฝรั่งเศส ซึ่ง Institute Merieux เป็นผู้ผลิต

2. Purified Chick Embryo Cell Rabies Vaccine (PCEC) วัคซีนชนิดนี้ผลิตจากเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า (Flury LEP-C25 strain) ใน purified chick embryo cell cultures หลังจากทำให้บริสุทธิ์และเข้มข้นแล้วมาเชื้อด้วยปีตาโปรปิโอแลคโตน มีผลการศึกษาประสิทธิภาพของวัคซีนชนิดนี้ในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย พบว่าสามารถกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มโรคเทียบเคียงได้กับ HDCV วัคซีนชนิดนี้ผลิตโดย Behring Institute, Marburg ประเทศเยอรมัน ตะวันตก

3. Purified Vero Rabies Vaccine (PVRV) เป็นวัคซีนที่ผลิตจากเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้าสะเตรนเดียวกับที่ใช้ผลิต HDCV แต่เลี้ยงใน Vero cell (vervet monkey kidney) เมื่อทำให้บริสุทธิ์และเข้มข้นแล้วมาเชื้อด้วยปีตาโปรปิโอแลคโตนเช่นเดียวกัน มีรายงานสนับสนุนว่าวัคซีนชนิดนี้มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มโรคในระดับที่ตีเชนเดียวกับวัคซีนที่ผลิตจากเซลล์เพาะเลี้ยงชนิดอื่น วัคซีนชนิดนี้ผลิตโดย Institute Merieux แห่งฝรั่งเศสและสถานเสาวภา กองวิทยาศาสตร์ สภาการศึกษาไทยเป็นสัญญาคู่กับสถาบันดังกล่าวในการผลิตเข้ามาใช้ในประเทศไทย (TRCS-Verorab)^๕ และมีโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตวัคซีนชนิดนี้ขึ้นใช้เองในอนาคตด้วย

4. Purified Duck Embryo Cell Rabies Vaccine (PDEV) เป็นวัคซีนที่ผลิตขึ้นจาก Duck Embryo Cell Rabies Vaccine (DEV) เดิม ผลิตโดยใช้เชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า (PM strain) เลี้ยงใน ถุงไข่แดง (yolk sac) ของไข่เป็ดฟัก เมื่อเก็บเชื้อทำให้บริสุทธิ์และเข้มข้นแล้วมาเชื้อด้วยปีตาโปรปิโอแลคโตน มีรายงานการใช้ว่าได้ผลในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มโรคเช่นเดียวกับ HDCV วัคซีนชนิดนี้ผลิตโดย Swiss Serum and Vaccine, Institute, Berne ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

วัคซีนทั้ง 4 ชนิด เป็นวัคซีนที่มีความปลอดภัยสูง กระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มโรคได้เร็วและสูง ทำให้เกิดอาการแพ้ น้อยมาก (กรมปศุสัตว์, 2544)

ในกรณีที่ถูกกัดบริเวณหน้า หรือใกล้สมอง บาดแผลลึกหรือสัตว์ที่กัดแสดงอาการโรคพิษสุนัขบ้า หรือสงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า หลังจากทำความสะอาดแผลและใส่ยาแล้ว การฉีดวัคซีนอย่างเดียวอาจไม่สามารถป้องกันโรคได้ทัน จำเป็นต้องฉีดซีรัมด้วย โดยการฉีดบริเวณรอบ ๆ แผล จำนวนมากที่สุดของซีรัมที่คำนวณได้ ที่เหลือฉีดเข้ากล้ามเนื้อและฉีดวัคซีนรวมด้วย (กรมปศุสัตว์, 2544)

ซีรัมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นซีรัมหรือส่วนของน้ำไลของเลือดที่ได้จากม้าหรือคนที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าบ่อยครั้ง ในซีรัมจะมีโปรตีนที่ทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันต่อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคพิษสุนัขบ้าในปริมาณที่มาก เมื่อให้ซีรัมดังกล่าวแก่ผู้ที่ถูกสุนัขบ้ากัดก็จะไปทำลายเชื้อพิษสุนัขบ้าในร่างกายได้ทันทีก่อนที่ไวรัสจะก่อโรครุนแรง และก่อนที่ภูมิคุ้มกันของร่างกายจะสร้างขึ้นเอง อันเป็นผลจากการได้รับวัคซีนจะเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้การให้ซีรัมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร่วมกับการฉีดวัคซีนเข็มแรกจึงเป็นวิธีที่จะป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ผลดีที่สุด ปัญหาของเรื่องนี้คือ ซีรัมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามีราคาแพงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ทำจากเลือดคน ดังนั้นในขณะนี้ กองวิทยาศาสตร์ (สถานเสาวภา) และศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทยจึงเริ่มได้ดำเนินการผลิตซีรัมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (สถานเสาวภา, 2545)

ตารางที่ 2 การรักษาแก่ผู้สัมผัสสัตว์ที่เป็นหรือสงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า

กลุ่ม	ชนิดของการสัมผัส	การรักษา
1	- ถูกต้องตัวสัตว์ ป้อนน้ำ ป้อนอาหาร หรือถูก เลียผิวหนังปกติที่แน่ใจว่าไม่มีแผล - สัมผัสเลือด	ไม่ต้องให้การรักษา
2	- ถูกจับเป็นรอยข่วนที่ผิวหนัง ไม่มีเลือดออก - ถูกข่วนที่ผิวหนังไม่มีเลือดออกหรือเลือด ออกเล็กน้อย - ถูกเลียผิวหนังมีแผล รอยถลอกรอยขีดข่วน	ฉีดวัคซีน *
3	- ถูกกัด ถูกข่วนเป็นแผลมีเลือดออก - ถูกเลีย หรือน้ำลายถูกเยื่อเมือก ตา ปาก - มีแผลที่ผิวหนัง และสัมผัสถูกเนื้อสมองของสัตว์	ฉีดอิมมูโนโกลบูลิน และวัคซีน *

* หยุดฉีดวัคซีนเมื่อสัตว์ (เฉพาะสุนัขและแมว) ยังเป็นปกติตลอดระยะเวลาที่กักขังเพื่อดูอาการ 15 วัน หรือเมื่อผลแล็บส่งตรวจด้วยวิธีเอนไซม์ลิงกิงได้ผลลบ

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2544)

ซีรัม หรืออิมมูโนโกลบูลิน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในคนที่มิใช่ในประเทศไทยมีอยู่ 2 ชนิด กรมปศุสัตว์ (2544) คือ

1. ชนิดที่ผลิตจากซีรัมคน (Human Rabies Immunoglobulin) หรือ HRIG ราคาค่อนข้างแพง อาจทำให้เกิดอาการแพ้หลังฉีดได้ แต่พบน้อยมาก อาการแพ้ส่วนใหญ่มักไม่รุนแรง สามารถรักษาได้โดยไม่ต้องรับไว้รักษาในโรงพยาบาล

2. ชนิดที่ผลิตจากซีรัมม้า (Equine Rabies Immunoglobulin) หรือ ERIG ราคาถูกกว่า ชนิดที่ผลิตจากซีรัมคน ไม่พบอาการแพ้รุนแรง บางคนอาจมีไข้หรือเจ็บบริเวณที่ฉีดเพียงเล็กน้อย

การควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย

สมใจ (2536) กล่าวว่า ปัญหาในการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า คือ

1. สุนัขมีมากอยู่กระจัดกระจาย ไม่สามารถฉีดวัคซีนได้ทั่วถึงและสม่ำเสมอ (แม้จะให้บริการฟรี)

2. สุนัขไม่มีเจ้าของ เมื่อกำจัด ถูกขีดขวางเพราะความไม่เข้าใจว่าทำไมจึงต้องกำจัดสุนัขนั้น ๆ

3. ความยากจน มาตรฐานการดำรงชีพต่ำ มองความจำเป็นต่อโครงการนี้น้อย เพราะเรื่อง การดำรงชีพทำมาหากิน ให้มีชีวิตรอดสำคัญกว่าสิ่งอื่นใดในขณะนั้น

4. ในชั้นปฏิบัติจริง ๆ นั้น บางครั้งไม่มีสิ่งจูงใจ ขาดความเชื่อถือในผู้ปฏิบัติงาน ขาดการ กระตุ้นและมีกิจกรรมอื่น ๆ สนับสนุนที่ต่อเนื่อง

ดังนั้นแนวทางปฏิบัติที่คิดว่าจะเป็นจริงและกระทำได้ทันทีในประเทศไทย ควรจะมีสิ่งต่อไปนี้คือ

1. โครงการหลักของชาติที่กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ถนัดในปัจจุบันคือกรมปศุ สัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

1.1 กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบในด้านคนที่เป็นโรคนี้อีก (ก่อนหรือหลังรับเชื้อ)

1.2 กรมปศุสัตว์รับผิดชอบโรคนี้อีกในด้านเกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งจะเน้นด้านการป้องกัน (ก่อนได้รับเชื้อ)

2. การผลิตวัคซีน

2.1 วัคซีนสำหรับสุนัข ผลิตให้พอเพียงโดยกรมปศุสัตว์ โดยผนึกกำลังของวิทยาการ เทคโนโลยี กับประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุขอย่างใกล้ชิด

2.2 วัคซีนฉีดคน หรือวัคซีนที่ใช้ป้องกันรักษาเมื่อคนหรือสัตว์ถูกกัดแล้ว กระทรวง

สาธารณสุขโดยความร่วมมือของสภาวิชาชีพและองค์การเภสัชกรรมดำเนินการผลิต, จัดหา หรือเสนอแนะวิธีการใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งงานด้านนี้หากการควบคุมสุนัขสำเร็จ โอกาสจะลด จำนวนผลิตหรืออาจจะซื้อเข้ามาใช้เลยจากต่างประเทศ ซึ่งผลิตได้ในต้นทุนต่ำก็ยังมีมากขึ้น

3. การใช้วัคซีน

3.1 วัคซีนในสุนัขนั้นให้วางแผนใช้ในระยะเวลากระตุ้นนำ เพื่อจูงใจให้เกิดความร่วมมือ ส่วนหนึ่ง โดยการให้บริการฟรี โดยเฉพาะตามแหล่งสลัม และชนบทยากจนซึ่งการบริการนี้ควร จะวางแผนดำเนินการร่วมกันตามสภาพท้องถิ่น เช่น ในกรุงเทพฯ ให้กรุงเทพมหานครเป็นแกน กลางประสานงานกับหน่วยงานอื่นในเขตเทศบาลนอกจากกรุงเทพฯ เทศบาล (นายกเทศมนตรี) ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด โดยความร่วมมือของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานของโครงการ ดำเนินการรณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคแก่สุนัข หรือแมว ในระดับอำเภอหรือตำบล ให้ปศุสัตว์อำเภอ สาธารณสุขอำเภอ พิจารณาดำเนินการ ร่วมกับสภาตำบล โดยการสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากระดับจังหวัด ในด้านวัคซีน ยานพาหนะ และแผนปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ ในขณะที่มีบริการหน่วยเคลื่อนที่ของทั้ง กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่แล้วในระดับอำเภอ การควบคุมลด จำนวนสุนัขลงในเวลาต่อๆ มาได้แน่นอน ยิ่งกว่านั้นในปัจจุบันยังมีอาสาสมัครที่อบรมในการป้องกันโรคปศุสัตว์จำนวนมาก บุคคลเหล่านี้หากได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมจะช่วยลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในงานควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าได้

3.2 จัดให้มีวัคซีนไว้จำหน่าย (ฉีดเสียเงิน) ไว้ ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด อำเภอ หรือ ตำบล (ถ้ามีความพร้อม) หรือตามร้านจำหน่ายยาของเอกชนที่มีใบอนุญาตให้จำหน่ายวัคซีนฉีดคนและสัตว์ชนิดอื่นๆ ได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสำหรับเจ้าของสุนัขที่ไม่สะดวกจะมาใช้บริการในช่วงที่มีการรณรงค์

4. วางแผนรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดโรคในระดับจังหวัดนั้น ให้สาธารณสุขจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด พิจารณาหากลวิธีกำหนดพื้นที่เป้าหมายก่อนหลังตามความร่วมมือที่ราษฎรจะให้ หรือจุดที่มีสุนัขมาก หรือจะกระจายเป็นแผนย่อยไปตามอำเภอ, ตำบลต่อๆ ไป ณ จุดที่มีกิจกรรมอื่นทำอยู่แล้ว เช่น ในพื้นที่หมู่บ้านมีโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เป็นต้น

4.1 บุคลากรและงบประมาณให้ใช้ในสวนปกติที่มีอยู่แล้ว ยกเว้นค่าวัคซีนเพื่อการนี้ ซึ่งจะได้มาโดยการใช้งบพิเศษ หรืออาจจะได้จากชุมชนนั้นจัดหาให้ หรือตั้งแผนไว้ในการของงบประมาณปีต่อไป

5. การติดตามข้อมูลจากการเฝ้าระวังโรค เพื่อให้ทราบสภาวะของโรคนี้อย่างต่อเนื่อง

18532

เหตุการณ์ จึงควรจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 ฝ่ายโรคสัตว์ติดคน กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข รวบรวม ข้อมูลจากสาธารณสุขจังหวัด หรือห้องชันสูตรโรค คลินิกต่างๆ (ถ้าบังเอิญมีคนถูกกัด มาปรึกษา) รวมทั้งโรงพยาบาลในเขตรับผิดชอบ

5.2 งานสัตวแพทย์สาธารณสุข กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวบรวมข้อมูลจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สัตวแพทย์คลินิก หรือจากศูนย์ชันสูตรโรคสัตว์ที่มี งานชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ด้วย เพื่อจะทราบข้อมูลทั้งในด้านสุนัขที่ฉีดวัคซีน สุนัขเป็นโรค, สัตว์ถูกกัด ชนิดสัตว์ที่เป็นโรคนอกจากสุนัข เป็นต้น

5.3 รวบรวมข้อมูลจากข้อ 5.1 และ 5.2 สรุปเป็นรายงานรวมทุก 4 เดือน แล้ว ส่งกลับไปยังสำนักงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด เพื่อทราบถึงสภาวะโรค

5.4 จัดให้มีการประเมินผลและปรับแผน วางแผนร่วมกันในระดับประเทศ อย่าง น้อยปีละ 1 ครั้ง หากได้มีการดำเนินการเช่นนี้แล้ว เชื่อแน่ว่านอกจากสภาพรวมของสภาวะโรค พิษสุนัขบ้าในประเทศ จะเป็นในรูปแบบเดียวกันเป็นข้อมูลแทนระดับชาติได้แล้ว ยังจะสามารถ กล่าวได้ว่า ได้เริ่มโครง ที่พอจะยึดในการดำเนินการเพื่อขจัดโรคนี้ได้บ้าง ถึงแม้ว่าจะใช้เวลายาวนานอย่างมีอาจคาดคะเนได้ก็ตาม

ประวัติ (2544) กล่าวว่า หลักการทางทฤษฎีในการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าให้ ได้ผลมีอยู่เพียง 4 ประการหลัก ๆ ได้แก่

ประการที่ 1 จะต้องฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสัตว์เลี้ยง ที่เป็นตัวพาหะสำคัญ นำโรคมาสู่คน ให้ครอบคลุม ร้อยละ 80 ของจำนวนสัตว์ที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่

ประการที่ 2 จะต้องฉีดวัคซีนและหรือซีรัมป้องกันโรค ให้กับผู้สัมผัสเชื้อให้ครบทุกราย

ประการที่ 3 จะต้องกำจัดสัตว์ตัวพาหะนำโรค ที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคหรือสัตว์ ที่ไม่มีเจ้าของให้หมดไป

ประการที่ 4 จะต้องให้การสุขศึกษาประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักถึง อันตรายและความร้ายแรงของโรค จนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการควบคุมป้องกันโรคในทุกท้องถิ่น

ตามหลักการทั่ว ๆ ไปที่กล่าวมา ประกอบกับการที่รัฐเห็นความสำคัญของโรคนี้ จนถึงขั้นออก กฎหมายสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ปี 2498 เป็นต้นมา ทำให้ดูเหมือนว่า น่าจะควบคุมป้องกันจนถึงขั้นกำจัดกวาดล้างโรคพิษสุนัขบ้า ให้หมดไปจากประเทศไทยได้ไม่ยากนัก แต่ใน การปฏิบัติจริง พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อีกมากมาย ที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงวิธีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

ดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สุดท้าย ที่จะไม่ให้มีโรคพิษสุนัขบ้า ทั้งในคนและในสัตว์เกิดขึ้นในประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ (attitude) เป็นความคิดรวบยอดทางด้านจิตวิทยา ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดเป็นอารมณ์ และแนวโน้มที่จะกระทำ มีส่วนสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์

ความหมายของทัศนคติ

Allport ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิต เกิดจากการมีประสบการณ์โดยสภาวะความพร้อมนี้จะกำหนดทิศทางของปฏิริยาบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่เกี่ยวข้อง (ปรียาพร, 2535)

ประภาเพ็ญ (2526) อ้างโดย ชมเชย (2543) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก โดยได้แยกองค์ประกอบของทัศนคติออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความคิด
2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัวเร้าให้เกิดความคิด มีทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบ
3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มทางการปฏิบัติ

เทพพนมและสวิง (2529) ให้ความหมายของทัศนคติ ว่า เป็นสภาพความพร้อมทางจิตของบุคคล ซึ่งเป็นผลรวมของความคิดเห็น ความเชื่อของบุคคลที่ถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ความรู้สึก และทำให้บุคคลพร้อมที่จะกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นตัวที่กำหนดแนวโน้มของบุคคล จะมีปฏิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบและไม่ชอบต่อสิ่งนั้น

สุจินต์ (2538) ได้ศึกษาบทบาทของปศุสัตว์จังหวัดในการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า จากการรวบรวมข้อคิดเห็นของปศุสัตว์จังหวัดทั่วประเทศ พบว่า รัฐควรมีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับการจดทะเบียนสุนัข

ประวิทย์ (2544) ได้ศึกษาการระบาดและแนวทางควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย ได้เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการลงทะเบียนการเลี้ยงสุนัข และแมวเพื่อให้คงสภาพปลอดจากโรคพิษสุนัขบ้า

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความรู้ (Knowledge) นับเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคคลควรมี ทั้งนี้เนื่องจากการที่บุคคลมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และมีความมั่นใจในการทำงาน

ความหมายของความรู้

Bloom กล่าวว่า ความรู้เป็นการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ ระลึกถึงวิธีการ และขบวนการต่าง ๆ ระลึกถึงแบบกระบวนโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้โดยเน้นย้ำในเรื่องขบวนการทางจิตวิทยาของความจำ เป็นขบวนการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดการระเบียบใหม่ (ชม, 2523)

สุรเชษฐ์ (2534) กล่าวว่า ความรู้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่ โดยเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการฝึกฝน

สมศักดิ์ (2538) กล่าวถึง ความรู้ใน 3 ทักษะ ดังนี้ คือ ทักษะที่ 1 เป็นทักษะของบุคคลทั่วไปว่าเป็นการรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติและในสังคมเป็นสิ่งที่สามารถพบเห็นได้ด้วยตนเองตามพื้นฐานความสามารถของแต่ละบุคคล ทักษะที่ 2 ในส่วนของนักวิชาการนั้นได้ให้ความหมายความรู้ ว่าเป็นความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมโดยคนที่อยู่ในแต่ละสาขาหรือแขนงวิชาจะมีความรู้ที่แตกต่างกัน ทักษะที่ 3 คือ นักปฏิบัติได้ให้ความหมายว่า เป็นความเข้าใจในเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติและในสังคมที่สามารถนำมาใช้ได้

วิรัตน์ (2532) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตำบลบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยสัมภาษณ์ประชาชนที่เลี้ยงสุนัข จำนวน 182 หลังคาเรือน พบว่า ประชาชนไม่ทราบว่าสุนัขควรได้รับการฉีดวัคซีนเมื่ออายุเท่าใด ร้อยละ 53.3

ดวงษ์ และคณะ (2533) อ้างโดย เศรษฐพร (2536) ได้ศึกษาวิจัยสถานการณ์และข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล ในการปฏิบัติงานควบคุมโรคติดต่อระหว่างคนและสัตว์ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีอนามัยทั่วประเทศจำนวน 330 คน พบว่า ปัญหาที่พบในการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ร้อยละ 53.3 เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยกล่าวว่าสุนัขจะอายุสั้นถ้าสุนัขไปฉีดวัคซีน

ธงชัย (2532) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนที่เลี้ยงสุนัขจำนวน 213 หลังคาเรือน พบว่า ประชาชนไม่นำสุนัขมารับการฉีดวัคซีนถึง ร้อยละ 53.0 เนื่องจากประชาชนไม่ทราบที่ที่นำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน

พฤติกรรมสุขภาพ

สรศักดิ์ภรณ์ (2536) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพไว้ว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพ เพื่อวางแผนดำเนินการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยวิเคราะห์หาส่วนขาดของพฤติกรรมทั้ง 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยนำ หมายถึง ปัจจัยที่เป็นพื้นฐานและก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม หรืออีกด้านหนึ่งปัจจัยนี้มีผลทางสนับสนุนหรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคน ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม การรับรู้ เป็นปัจจัยตัวบุคคล
2. ปัจจัยเอื้อ หมายถึง สิ่งที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ชุมชน รวมทั้งทักษะที่จะช่วยให้บุคคลจะสามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ และสามารถที่จะใช้ทรัพยากรเหล่านั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ราคา ระยะเวลา เวลา ความยากง่ายของการเข้าถึงบริการ ประสิทธิภาพ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตัวบุคคล
3. ปัจจัยสนับสนุน เป็นผลสะท้อนที่บุคคลจะได้รับ หรือคาดหวังจะได้รับการแสดงพฤติกรรมนั้น อาจช่วยสนับสนุนหรือยับยั้งการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพได้ มีทั้งเป็นสิ่งที่ป็นรางวัล ผลตอบแทน และการลงโทษ โดยได้รับจากคนอื่นที่มีอิทธิพลต่อตนเอง เช่น ความคิดเห็นเป็นปัจจัยภายนอกที่เกิดจากคนอื่นนั่นเอง รวมทั้ง อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวด้วย เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในจังหวัดเลย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Cluster Sampling) ทุกอำเภอของจังหวัดเลย 14 อำเภอ สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) อำเภอละ 1 ตำบล ตำบลละ 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 8 ราย และในเขตเทศบาลทุกอำเภอ เทศบาลละ 16 ราย รวมเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 448 ราย สามารถเก็บข้อมูลได้ 445 ราย

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การทดสอบแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและลกรหัส แบบสอบถามมีทั้งหมด 72 ข้อ

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ให้เลือกตอบและกรอกข้อมูลตามความเป็นจริง ตั้งแต่ ข้อ 1 – 19

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตั้งแต่ ข้อ 20 – 27

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้ในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตั้งแต่ ข้อ 28 – 35

ส่วนที่ 4 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตั้งแต่ ข้อ 36 – 44

ส่วนที่ 5 ประกอบด้วยคำถามปัจจัยสนับสนุน ได้แก่

5.1 การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ข้อ 45 - 46

5.2 การได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าจากสื่อต่าง ๆ ข้อ 47 – 48

ส่วนที่ 6 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ตั้งแต่ ข้อ 49 – 59

การวัดตัวแปร

ตัวแปรที่ทำการศึกษาแบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรอิสระ(Independent Variable) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มปัจจัยได้แก่

1. ปัจจัยนำ ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ 8 ตัวแปร ได้แก่เพศ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือน จำนวนสุนัขที่เลี้ยง วัตถุประสงค์การเลี้ยง การเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อ การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
2. ปัจจัยเชื้อ ประกอบด้วย 1 ตัวแปร ได้แก่ ความพึงพอใจ ต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
3. ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าจากสื่อต่าง ๆ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

การวัดตัวแปร

1. เพศ (Dummy Variable ชาย = 1 หญิง = 0)
2. วัตถุประสงค์การเลี้ยง (Dummy Variable ใฝ่บ้าน = 1 อื่น ๆ = 0)
3. การเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (Dummy Variable สะดวก = 1 ไม่สะดวก = 0)
4. การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (Dummy Variable เคย = 1 ไม่เคย = 0)
5. การได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าจากสื่อต่าง ๆ (Dummy Variable เคย = 1 ไม่เคย = 0)
6. การนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (Dummy Variable เคย = 1 ไม่เคย = 0)
7. ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตอบถูก = 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ทราบ = 0 คะแนน
8. ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ทิศนคติต่อโครงการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ดัดแปลงจาก Likert – type scale (1 = น้อย 2 = ปานกลาง 3 = มาก)

การแปรระดับคะแนน

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.40 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.41 - 1.80 หมายถึง ค่อนข้างน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.20 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.21 - 2.60 หมายถึง ค่อนข้างสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.00 หมายถึง สูง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ นำมาทดสอบหาความมั่นคงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ทำการทดสอบแบบสอบถามจำนวน 50 รายนอกกลุ่มเป้าหมายนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำมาหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์ ได้ค่าความเชื่อถือได้หรือค่าสัมประสิทธิ์ α อัลฟา (Cronbach Alpha Coefficient) ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุการติดต่อและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามีค่าเท่ากับ 0.6965 ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า 0.8811 ทศนคติต่อโครงการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า 0.7147

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลและลงรหัส (code) เรียบร้อยแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical package for social sciences / personal computer) ซึ่งประกอบด้วย

1. ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วแต่กรณีของระดับตัวแปรเพื่อทราบถึงลักษณะการกระจายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปร (Multivariate Relationship) เพื่อพยากรณ์ทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนในจังหวัดเลย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ โดยใช้วิธี Stepwise Multiple Regression

สถานที่ทำการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกอำเภอของจังหวัดเลย

ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ระยะเวลาการดำเนินงานตลอดโครงการ 1 เดือน เริ่มเดือนเมษายน พ.ศ. 2544

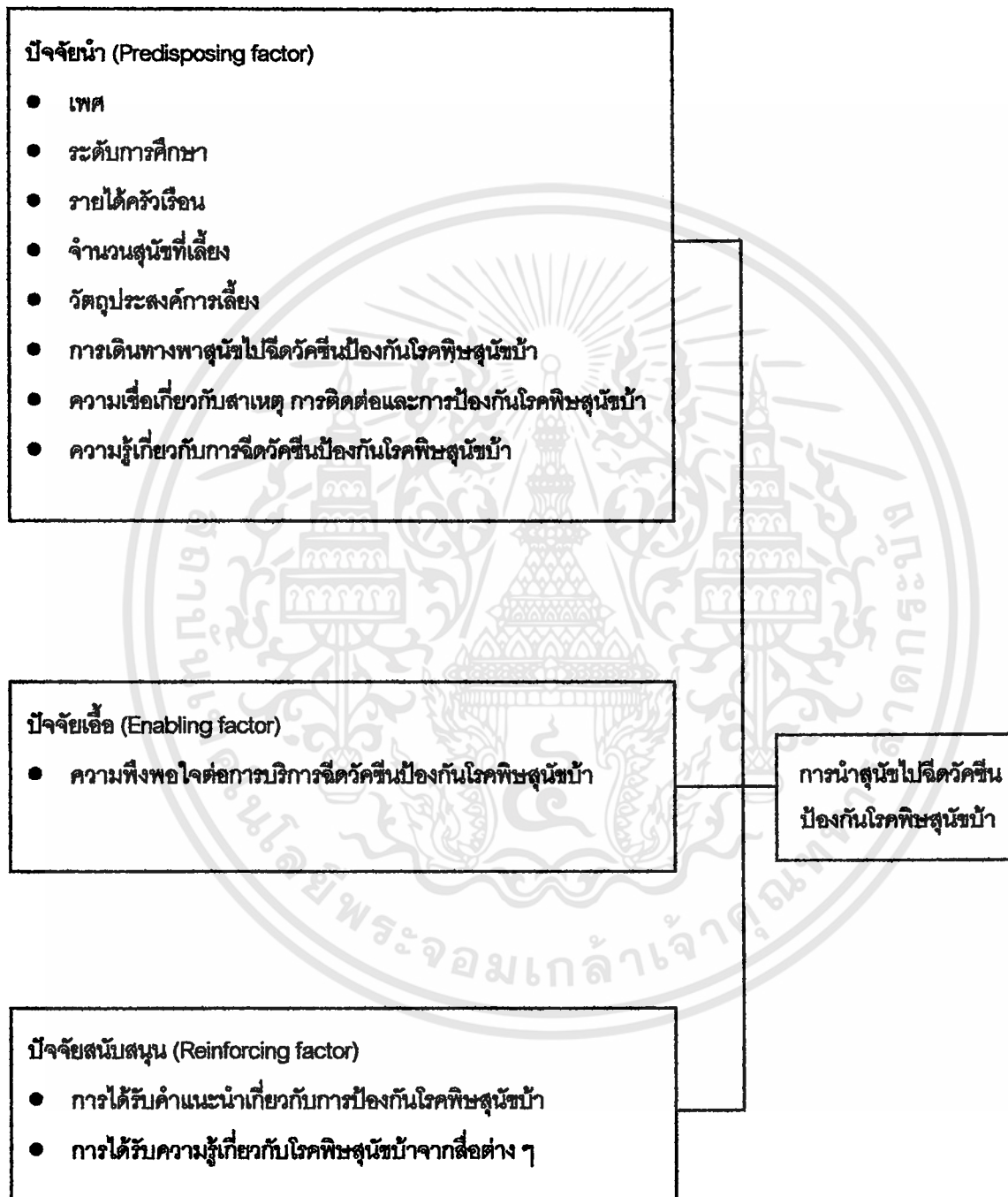

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรอบแนวความคิดในการศึกษา

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย พหุจะสรุปและนำเสนอผลการการศึกษาซึ่งสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่เลี้ยงสุนัขในจังหวัดเลยแสดงไว้ในตารางที่ 3 ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือน / เดือน อาชีพหลัก จำนวนสุนัขที่เลี้ยง วัตถุประสงค์การเลี้ยง แหล่งที่ได้สุนัขมา การเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีน

เพศ

ผลจากการศึกษาพบว่าส่วนมากร้อยละ 62.0 ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นเพศชาย และส่วนที่เหลือร้อยละ 38.0 เป็นเพศหญิง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจเป็นชายมากกว่าหญิง

อายุ

ผลจากการศึกษาพบว่าส่วนมากมีอายุระหว่าง 25 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี, 51 - 60 ปี, 61 ปีขึ้นไป และต่ำกว่า 25 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 34.8, 17.5, 7.0 และ 3.4 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่าส่วนมากร้อยละ 53.5 ของกลุ่มตัวอย่างจบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา ร้อยละ 19.4 จบระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา / ปวช / ปวส ร้อยละ 15.6 จบระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รายได้ครัวเรือน / เดือน

ผลจากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.3 มีรายได้ครัวเรือน / เดือน 2,000 – 5,000 บาท รองลงมาร้อยละ 37.1 มีรายได้ครัวเรือน / เดือน ไม่เกิน 2,000บาท และร้อยละ 15.2 มีรายได้ครัวเรือน / เดือน 8,001 บาทขึ้นไป

อาชีพหลัก

ผลจากการศึกษา พบว่าโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 17.6 ประกอบอาชีพรับจ้าง

จำนวนสุนัขที่เลี้ยง

ผลจากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงสุนัขจำนวน 1 ตัว ร้อยละ 56.4 รองลงมาเลี้ยงสุนัขจำนวน 2 ตัว, 3 ตัว และ 4 ตัวขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.4, 7.4, 6.8 ตามลำดับ ($\bar{X} = 1.68$ S.D = 0.997)

วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัข

ผลจากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงสุนัขไว้เฝ้าบ้าน ร้อยละ 82.4 และอีกร้อยละ 17.6 เลี้ยงไว้แก้เหงา คลายเครียด

แหล่งที่ได้สุนัข

ผลจากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับสุนัขมาเลี้ยงจากคนให้มา ร้อยละ 82.4 รองลงมาคือ เก็บมาเลี้ยง ร้อยละ 8.6

การเดินทางพาสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน

ผลจากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางพาสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนสะดวก ร้อยละ 86.9 และอีกร้อยละ 13.1 เดินทางพาสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนไม่สะดวก

ตารางที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตัวแปร	จำนวน (N = 445)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	276	62.0
หญิง	169	38.0
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	15	3.4
25 - 40 ปี	166	37.3
41 - 50 ปี	155	34.8
51 - 60 ปี	78	17.5
61 ปีขึ้นไป	31	7.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	11	2.5
ประถมศึกษาปีที่ 4	234	53.5
ประถมศึกษาปีที่ 6	68	15.6
ประถมศึกษาปีที่ 7	16	3.7
มัธยมศึกษา / ปวช / ปวส	85	19.4
ปริญญาตรีขึ้นไป	23	5.3
รายได้ครัวเรือน / เดือน		
ไม่เกิน 2,000 บาท	164	37.1
2,000 - 5,000 บาท	187	42.3
5,001 - 8,000 บาท	24	5.4
8,001 บาทขึ้นไป	67	15.2
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	261	59.7
รับจ้าง	77	17.6
ค้าขาย	50	11.4
รับราชการ	38	8.7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (N =445)	ร้อยละ
จำนวนสุนัขที่เลี้ยง		
1 ตัว	251	56.4
2 ตัว	131	29.4
3 ตัว	33	7.4
4 ตัวขึ้นไป	30	6.8
$(\bar{X} = 1.68 \text{ S.D.} = 0.997)$		
วัตถุประสงค์การเลี้ยงสุนัข		
เฝ้าบ้าน	367	82.4
แก้เหงา รักสุนัข คลายความเครียด	78	17.6
แหล่งที่ได้สุนัข		
คนให้มา	367	82.4
ซื้อ	20	4.5
มาอยู่เอง	20	4.5
เก็บมาเลี้ยง	38	8.6
การเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีน		
สะดวก	387	86.9
ไม่สะดวก	58	13.1

ส่วนที่ 2 ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ประชาชนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า การตัดปลายหูสุนัขที่ถูกสุนัขกัดไม่สามารถรักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.676 \text{ S.D.} = 0.619$) และเชื่อว่าหลังจากถูกสุนัขที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัดเอายาสมุนไพรพอกที่แผลทันทีไม่สามารถป้องกันโรคได้อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.705 \text{ S.D.} = 0.539$) แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (N = 445)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทำให้สุนัขป้องกันโรคได้	2.898	0.370	สูง
โรคพิษสุนัขบ้าสามารถติดต่อทางน้ำลายของสัตว์ที่เป็นโรค	2.871	0.403	สูง
สุนัขจรจัดเป็นแหล่งสำคัญในการแพร่โรคพิษสุนัขบ้า	2.821	0.454	สูง
หลังจากถูกสุนัขที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัด เหยื่อสมุนไพรรักษาแผลที่ห้ามไม่ให้ป้องกันโรคได้	2.705	0.539	สูง
คนที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ากินยาหม้อไม่ทำให้หายจากโรคได้	2.688	0.557	สูง
การตัดปลายหูสุนัขที่ถูกสุนัขกัดไม่สามารถรักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้	2.676	0.619	สูง
โรคพิษสุนัขบ้าไม่ได้เกิดเฉพาะในฤดูร้อนเท่านั้น	2.108	0.833	ปานกลาง
อากาศร้อนไม่ทำให้สุนัขคลุ้มคลั่งเกิดอาการโรคพิษสุนัขบ้า	1.993	0.868	ปานกลาง
รวม	2.595	0.580	ค่อนข้างสูง

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

จากผลการศึกษาคำตอบเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าพบว่า ร้อยละ 36.4 มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.28$ S.D. = 1.98) แสดงในตารางที่ 5

ร้อยละ 55.1 ไม่ทราบว่า ถ้าไม่ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเจ้าของต้องเสียค่าปรับตามกฎหมาย

ร้อยละ 49.9 ไม่ทราบว่า สุนัขที่รับการฉีดวัคซีนแล้วหากถูกสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัดต้องฉีดวัคซีนใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ 28.0 ไม่ทราบว่า หลังจากฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้วควรงดอาบน้ำสุนัข 1 สัปดาห์

ตารางที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

คะแนน	จำนวน (N = 445)	ร้อยละ
0 - 4	162	36.4
5 - 8	283	63.6
รวม	445 (X = 4.28 S.D. = 1.98)	100.0

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ในภาพรวมประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง (X = 2.857 S.D. = 0.393) แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (N = 445)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ในปีหน้าหากมีโครงการนี้อีกท่านจะเข้าร่วมโครงการด้วย	2.962	0.215	สูง
ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่	2.928	0.276	สูง
เจ้าหน้าที่แสดงความเป็นกันเองกับท่านเวลา มาให้บริการฉีดวัคซีน	2.916	0.315	สูง
ท่านได้รับความสะดวกในการรับบริการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	2.910	0.310	สูง
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฉีดวัคซีนได้รวดเร็ว	2.874	0.371	สูง
เจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานฉีดวัคซีนตรงตามเวลาที่ นัดหมาย	2.867	0.390	สูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
รัฐได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบล่วงหน้า ก่อนมาดำเนินการฉีดวัคซีน	2.853	0.445	สูง
จำนวนเจ้าหน้าที่บริการฉีดวัคซีนเพียงพอ	2.718	0.578	สูง
รัฐให้บริการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าอย่างทั่วถึง	2.684	0.634	สูง
รวม	2.857	0.393	สูง

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน

จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เคยได้รับคำแนะนำในการนำสุนัขมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 96.8 โดยได้รับคำแนะนำในการนำสุนัขมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 59.4 และจากอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 18.4 ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ปศุสัตว์ / สาธารณสุข) ร้อยละ 60.4 จากโทรทัศน์ ร้อยละ 25.8 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ปัจจัยสนับสนุน

ตัวแปร	จำนวน (N =445)	ร้อยละ
การได้รับคำแนะนำในการนำสุนัขมาฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า		
เคย	431	96.8
ไม่เคย	14	3.2
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	18	4.0
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	264	59.4
อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน	82	18.4
ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน	60	13.5

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (N = 445)	ร้อยละ
การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า		
จากสื่อ		
เคย	415	93.2
ไม่เคย	30	6.8
เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ปศุสัตว์ / สาธารณสุข)	269	60.4
โทรทัศน์	115	25.8
วิทยุ	17	3.8

ส่วนที่ 6 การนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดเลยได้นำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน ร้อยละ 97.5 และอีกร้อยละ 2.5 ไม่ได้นำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน สาเหตุที่ประชาชนนำสุนัขไปรับบริการฉีดวัคซีน คือ กลัวสุนัขติดโรคพิษสุนัขบ้าถึง ร้อยละ 94.2 ส่วนปฏิบัติตาม พรบ. โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ร้อยละ 2.0 ส่วนใหญ่สุนัขได้รับการฉีดวัคซีนจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 59.6 จำนวนสุนัขที่นำมารับการฉีดวัคซีนนั้นจะรับการฉีดทุกตัว ร้อยละ 92.1 สาเหตุที่ไม่นำสุนัขไปฉีดวัคซีนสุนัขตัวเล็กอยู่ ร้อยละ 1.4 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ตัวแปร	จำนวน (N = 445)	ร้อยละ
การนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน		
เคย	434	97.5
ไม่เคย	11	2.5

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (N = 445)	ร้อยละ
<u>สาเหตุที่นำสุนัขไปฉีดวัคซีน</u>		
ปฏิบัติตาม พรบ. โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535	9	2.0
กลัวติดโรคพิษสุนัขบ้า	419	94.2
<u>สุนัขไปรับการฉีดวัคซีนจาก</u>		
คลินิกสัตวแพทย์	16	3.6
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	265	59.6
อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน	147	33.0
<u>จำนวนสัตว์เลี้ยงที่ฉีดวัคซีน</u>		
ทุกตัว	410	92.1
บางตัว	24	5.4
<u>สาเหตุที่ไม่นำสุนัขไปฉีดวัคซีน</u>		
ไม่มีเงิน	1	0.2
จับสุนัขไม่ได้	3	0.7
ไม่รู้วันที่มาบริการ	1	0.2
สุนัขตัวเล็กอยู่	6	1.4

ส่วนที่ 7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีน ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีน ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประมาณร้อยละ 25 ($R^2 = 0.253$) สามารถเขียนสมการทำนายได้ดังนี้

$$Y = 0.41086 + 0.228 X1 + 0.110 X2 + 0.008 X3 + 0.006 X4$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน
จังหวัดเลย (Y)

	ตัวแปร	B	SE B	Beta	T
ความสะดวกในการเดินทางพาสุนัขไป ฉีดวัคซีน	X1	0.228	0.022	0.477	10.466*
ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้า	X2	0.110	0.022	0.228	5.031*
ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีน	X3	0.008	0.003	0.120	2.765*
ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อ และการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	X4	0.006	0.003	0.097	2.255*
ค่าคงที่ (constant)		0.41086	0.093		
Multiple R = 0.503 R ² = 0.253 adjusted R ² = 0.246 F = 34.717 Sig. F = 0.000					
N = 445 * P < 0.05					

ส่วนที่ 8 ทักษะคติต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

ทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า โรคพิษสุนัขบ้าจะหมดไปจากจังหวัดเลยต้องมีการร่วมมืออย่างจริงจังอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.971$ S.D. = 0.205) และประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยป้องกันและกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากจังหวัดเลยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.887$ S.D. = 0.382) เมื่อมีสัตว์เลี้ยงมากเกินไปควรนำไปปล่อยวัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.691$ S.D. = 0.660) ควรจดทะเบียนสุนัขเพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.669$ S.D. = 0.583) แสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ทักษะคติต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า (N = 445)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
โรคพิษสุนัขบ้าจะหมดไปจากจังหวัดเลยหาก ทุกคนให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง	2.971	0.205	สูง
หากสัตว์เลี้ยงของเพื่อนบ้านไม่ได้รับการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าท่านจะแนะนำเพื่อให้ไป ฉีดวัคซีนป้องกันโรค	2.910	0.331	สูง
ท่านเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยป้องกันและกำจัด โรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากจังหวัดเลย	2.887	0.382	สูง
เมื่อมีสัตว์เลี้ยงมากเกินไปควรรักษาไปปล่อยวัด	2.691	0.660	สูง
รัฐให้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า อย่างเพียงพอ	2.687	0.612	สูง
ควรจดทะเบียนสุนัขเพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า	2.669	0.583	สูง
รัฐให้บริการฉีดวัคซีนกักเนตสุนัขเทศมีย์ ได้อย่างทั่วถึง	2.628	0.678	สูง
ควรจับสุนัขจรจัดไปทำลายเพื่อควบคุม โรคพิษสุนัขบ้า	2.613	0.738	สูง
ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตอนสุนัข เทศผู้และเทศมีย์	2.550	0.641	ค่อนข้างสูง
รัฐสามารถลดจำนวนประชากรสุนัขจรจัดได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	2.500	0.731	ค่อนข้างสูง
รัฐให้บริการตอนสุนัขเทศผู้และเทศมีย์ได้ อย่างทั่วถึง	2.349	0.785	ค่อนข้างสูง
รวม	2.678	0.577	สูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เลี้ยงสุนัข ร้อยละ 56.3 เลี้ยงสุนัข 1 ตัว ($\bar{X} = 1.68$ S.D = 0.997) วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัข คือ เลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน ร้อยละ 82.4 สอดคล้องกับ เศรษฐพร (2536) กล่าวว่า ประชาชนในจังหวัดราชบุรีเลี้ยงสุนัขไว้เพื่อเฝ้าทรัพย์สิน ร้อยละ 81.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย คือ ความสะดวกในการเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีน สอดคล้องกับ มนูญ (2531) ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มักให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาฉีดวัคซีนตามบ้านถึงร้อยละ 96.6 ในการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนสะดวก ทำให้ประชาชนนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนเพิ่มขึ้น ประชาชนในจังหวัดเลยนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน ร้อยละ 97.5 ซึ่งนับว่าครอบคลุมพื้นที่ สอดคล้องกับ ประวิทย์ (2544) กล่าวว่า การป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าให้ได้ผลควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้สัตว์เลี้ยงครอบคลุม ร้อยละ 80 ของจำนวนสัตว์ที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่ที่ประชาชนนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนเนื่องจากกลัวติดโรคพิษสุนัขบ้า ประชาชนไม่ทราบว่าการไม่นำสุนัขมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเจ้าของต้องเสียค่าปรับตามกฎหมายถึง ร้อยละ 44.9 ซึ่ง พรบ. ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ในมาตราที่ 21 ที่กล่าวว่าเจ้าของสัตว์ที่ไม่นำสัตว์ไปรับการฉีดวัคซีนจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท ประชาชนร้อยละ 49.9 ไม่ทราบว่าสุนัขที่รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้วหากถูกสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัดต้องฉีดวัคซีนใหม่ ซึ่งกรมปศุสัตว์ (2544) ได้ให้คำแนะนำว่า สุนัขหรือสัตว์อื่นที่ถูกสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด หากไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อน ควรทำลายทิ้งแต่หากต้องการรักษาชีวิตของสัตว์นั้นไว้ควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทันทีแล้วกักสัตว์ไว้ดูอาการอย่างน้อย 6 เดือน การได้รับคำแนะนำในการนำสุนัขมารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 59.6 สอดคล้องกับ เจริญศรี (2542) กล่าวว่า ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ามากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 67.6 การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ทราบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 60.4 สอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัชและวรสิทธิ์ (2540) อ้างโดย เจริญศรี (2542) กล่าวถึงเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัขเลี้ยง พบว่า การป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจะได้ผลดี ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานของ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในกิจกรรมการให้สุนัขศึกษา การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่นเดียวกับการศึกษาของ เจริญศรี (2542) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสถาบันชุมชน

พบว่า ปัจจัยที่ผลักดันการเข้าร่วมของประชาชน ส่วนหนึ่งได้แก่การรับข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับ วสันต์ (2543) กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี คือ ร้อยละ 93 มีประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทศนคติต่อโครงการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การจดทะเบียนสุนัขเพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับสูง ($\bar{X} = 2.669$ S.D.= 0.583) สอดคล้องกับการศึกษาของสุจินต์ (2538) จากการรวบรวมข้อคิดเห็นของปศุสัตว์จังหวัดทั่วประเทศ และเสนอแนะให้รัฐควรมีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับการจดทะเบียนสุนัข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป

จากการศึกษาคั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.0 อายุ 25 – 40 ปี ร้อยละ 37.3 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 53.5 จบชั้นมัธยมศึกษา / ปวช / ปวส ร้อยละ 19.4 รายได้ครัวเรือน / เดือน 2,000 – 5,000 บาท ร้อยละ 42.3 อาชีพหลักเกษตรกรรม ร้อยละ 59.7 จำนวนสุนัขที่เลี้ยง 1 ตัว ร้อยละ 56.4 ($\bar{X} = 1.68$ S.D = 0.997) วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขไว้เฝ้าบ้าน ร้อยละ 82.4 ได้รับสุนัขมาเลี้ยงจากคนให้มา ร้อยละ 82.4 การเดินทางพาสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนสะดวกถึง ร้อยละ 86.9

ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ประชาชนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า การตัดปลายหูสุนัขที่ถูกสุนัขกัดไม่สามารถรักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.676$ S.D. = 0.619) และเชื่อว่าหลังจากถูกสุนัขที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัดเอายาสมุนไพรพอกที่แผลทันทีไม่สามารถป้องกันโรคได้อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.705$ S.D = 0.539)

ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พบว่า ร้อยละ 55.1 ไม่ทราบว่า ถ้าไม่ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเจ้าของต้องเสียค่าปรับตามกฎหมายประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับ พรบ. ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ร้อยละ 49.9 ไม่ทราบว่า สุนัขที่รับการฉีดวัคซีนแล้วหากถูกสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัดต้องฉีดวัคซีนใหม่

ปัจจัยเชื้อ ประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.857$ S.D. = 0.393) ประชาชนได้รับคำแนะนำในการนำสุนัขมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 59.4 และจากอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 18.4 ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ปศุสัตว์ / สาธารณสุข) ร้อยละ 60.4 จากโทรทัศน์ ร้อยละ 25.8

ทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าโรคพิษสุนัขบ้าจะหมดไปจากจังหวัดเลยต้องมีการร่วมมืออย่างจริงจังอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.971$ S.D. = 0.205) และประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยป้องกันและกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากจังหวัดเลยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.887$ S.D. = 0.382) เมื่อมีสัตว์เลี้ยงมากเกินไปควรนำไปปล่อยวัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.691$ S.D. = 0.660) ควรจดทะเบียนสุนัขเพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.669$ S.D. = 0.583)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชน
จังหวัดเลย ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางพาสุนัขไปฉีดวัคซีน ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า
ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีน ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรค
พิษสุนัขบ้า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประมาณร้อยละ 25 ($R^2 = 0.253$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านนโยบาย

1.1 รัฐควรมุ่งเน้นความสำคัญและในการกระจายอำนาจให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นดำเนินการควบคุมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พัฒนาคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรม การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 มีการประยุกต์แนวคิดให้คนเป็นศูนย์กลางของการควบคุมโรค

2. ด้านการปฏิบัติ

2.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรับรู้ถึงอันตราย ความรุนแรงของโรค และทราบช่วงการรณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าล่วงหน้าเป็นระยะ ๆ และบ่อยครั้งตามเวลาที่กำหนด ซึ่งในการประชาสัมพันธ์นี้ควรเริ่มต้นบังคับใช้อำนาจตามกฎหมาย พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 แก่ผู้ฝ่าฝืนมาตรา 5 และมาตรา 21 ที่ไม่นำสุนัขอายุตั้งแต่ 2-4 เดือนไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

2.2 ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เนื่องจากผลสำเร็จของการควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าส่วนหนึ่งเกิดจากความร่วมมือของประชาชน.

2.3 ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการดูแลตนเองเมื่อสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการล้างแผลและการปฐมพยาบาลก่อนไปพบแพทย์

2.4 ควรจัดให้มีการลงทะเบียนการเลี้ยงสุนัข หรือแมว หลังจากที่ควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าจนเกือบจะปลอดหรือปลอดจากโรคแล้ว เพื่อการคงสภาพให้ยั่งยืนต่อไป

2.5 ควรรณรงค์ให้ประชาชนเลี้ยงสุนัขตามความสามารถ เมื่อมีสุนัขเกินความต้องการไม่ควรนำไปปล่อยวัด

2.6 การรณรงค์ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าต้องมีการรณรงค์อย่างทั่วถึงเต็มพื้นที่ และต้องให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจในการรับบริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2544. แผนกลยุทธ์การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อแห่งชาติภายใต้แผนพัฒนาสุขภาพในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549), กรุงเทพมหานคร. 77 น.
- กรมปศุสัตว์. 2544. คู่มือโรคพิษสุนัขบ้า. เอกสารคำแนะนำ. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร. 27 น.
- กองระบาดวิทยา. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2545. จำนวนของการพบเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกรายจังหวัดของประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร. (เอกสารอัดสำเนา)
- กองโรคติดต่อทั่วไป. กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2535. คู่มือการดำเนินงานควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า, กรุงเทพมหานคร. 88 น.
- เจริญศรี แซ่ตั้ง. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า บ้านข้างมูบ ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ชม ภูมิภาค. 2523. จิตวิทยาการเรียนการสอน, กรุงเทพมหานคร. (เอกสารอัดสำเนา)
- ชมเชย เมืองแสน. 2543. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนครพนม. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. 2529. พฤติกรรมองค์การ, กรุงเทพมหานคร. 54 น.
- ธงชัย แพทย์พิทยา. 2532. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการงานโรคพิษสุนัขบ้า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ประวิทย์ ชุมเกษียร. 2528. การป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย. การประชุมสัมมนา วันที่ 23 สิงหาคม 2528, กรุงเทพมหานคร. 154 น.
- ประวิทย์ ชุมเกษียร. 2532. โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย : การปรับเปลี่ยนเพื่ออนาคต. การประชุมสัมมนา วันที่ 21 กรกฎาคม 2531, กรุงเทพมหานคร. 88 น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล, กรุงเทพมหานคร. (เอกสารอัดสำเนา)
- ไพโรจน์ อุ่นสมบัติ และวิชัย รุ่งปิตะรังสี. 2532. เวชศาสตร์ป้องกัน. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร. 1022 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มนูญ ขอเสียม. 2531. การศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ในจังหวัดราชบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- รำไพ เกียรติอดิศร. 2535. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุศึกษาในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของหัวหน้าครัวเรือนในเขตอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร
- วสันต์ กันตะภาค. 2543. การดำเนินงานป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- วิรัตน์ บุญบางเกร็ง. 2532. ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตำบลบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- สงคราม เหลืองทองคำ. 2533. โรคของสุนัข โรคสำคัญทางคลินิก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 84 น.
- สถานเสาวภา สภากาชาดไทย. 2531. รายงานการประชุมการพัฒนาการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย เรื่องการปรับเปลี่ยนเพื่ออนาคต, กรุงเทพมหานคร. (เอกสารจัดสำเนา)
- สถานเสาวภา สภากาชาดไทย. 2545. โรคพิษสุนัขบ้า, กรุงเทพมหานคร. 4 น.
- สมใจ ศรีหาคิม. 2536. แนวทางป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย. ปศุสัตว์จังหวัดบุรีรัมย์ กรมปศุสัตว์, กรุงเทพมหานคร. 201 น.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2536. หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สรศักดิ์ ดวงคำสวัสดิ์. 2536. การประยุกต์ แนวคิด ทฤษฎี พฤติกรรมศาสตร์ มาใช้ในการดำเนินงานสุศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ, กรุงเทพมหานคร. 45 น.
- สุจินต์ สิริอภัย. 2538. บทบาทของปศุสัตว์จังหวัดในการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- สุรเชษฐ์ ชีระมณี. 2534. พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, สงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2541. มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเลย, กรุงเทพมหานคร. 1 น. (เอกสารจัดสำเนา)

เศรษฐพร ธโนศวรรยางกูร. 2536. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

อมร นนทสุด. 2544. รายงานสัมมนาการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระดับชาติประจำปี 2543 กรมควบคุมโรคติดต่อยุคไร้พรมแดน วันที่ 6 – 8 กันยายน 2543, กรุงเทพมหานคร. 171 น.

กองระบาดวิทยา. 2544 โรคพิษสุนัขบ้า. <http://www.moph.go.th>

กองโรคติดต่อทั่วไป. 2544. โรคพิษสุนัขบ้า. <http://www.thaicd.org>

ที่ทำการปกครองจังหวัดเลย. 2544. ประชากรจังหวัดเลย. <http://www.dola.go.th>

ที่ทำการปกครองจังหวัดเลย. 2544. แผนที่จังหวัดเลย. <http://www.sabuy.com/76sabuy/newmap/map-loei.gif>

ประวิทย์ ชุมเกษียร. 2544. ระบาดวิทยาโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยและแนวทางการควบคุมโรค, กรุงเทพมหานคร.<http://www.moph.go.th>

แผนที่ประเทศไทย. 2545.<http://www.thailand.com>

รายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อปีเป็นรายภาคและจังหวัด. 2541. <http://www.nso.go.th/thai/stat/socions/tab11.htm>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติจังหวัดเลย

ตามพงศาวดารว่า พระชัยเชษฐแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต กับพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา ได้ให้สัตยาบันตรงที่ซึ่งเป็น ที่ตั้งของอำเภอด่านซ้ายในปัจจุบัน และเพื่อเป็นสักขีพยานในการนั้น ทั้งสองฝ่ายได้ช่วยกันสร้างพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นองค์หนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2103 ในบริเวณที่ลำน้ำภูไหลมาบรรจบกับลำน้ำหมัน เมืองเลยเดิมเป็นหมู่บ้านเล็กๆ เพิ่งตั้งเป็นเมืองในรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จังหวัดเลย ถึงแม้จะเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ก็ตั้งค่อนไปทางภาคเหนือ สถานที่ตั้งตัวเมือง อยู่ท่ามกลางภูเขา น้อยใหญ่ ดินฟ้าอากาศคล้ายกับภาคเหนือ คือมีอากาศหนาวเย็น มีหมอกปกคลุมอยู่เสมอ บรรยากาศดี เป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทย ที่เคยหนาวจัดจนอุณหภูมิลดลง ถึงศูนย์องศาเซลเซียส

คำขวัญประจำจังหวัด

เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม ดอกไม้งามสามฤดู

ตราประจำจังหวัด

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดเลยมีเนื้อที่ประมาณ 11,424 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,140,000 ไร่ ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 520 กิโลเมตร (เส้นทางกรุงเทพฯ - ชัยภูมิ - เลย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขง และแม่น้ำเหืองเป็นแนวพรมแดน

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น กิ่งอำเภอน้ำหนาว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อำเภอนางกลางจังหวัดหนองบัวลำภู อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี และอำเภอสีชมพูจังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นและลอนลึก รวมกันประมาณ 80% และมีพื้นที่ราบเพียงเล็กน้อยประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมดโดยมีตัวเมืองอยู่ตรงกลางลักษณะคล้ายกันกะทะสามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 3 เขตด้วยกันคือ

เขตภูเขาสูง บริเวณทางด้านทิศตะวันตก ได้แก่ บริเวณอำเภอนาแห้ว อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย อำเภอท่าลี่ การคมนาคมในบริเวณนี้ไม่ค่อยสะดวกมีพื้นที่ทำการเพาะปลูกน้อยและมีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง

เขตที่ราบเชิงเขา อยู่บริเวณทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออก ได้แก่ อำเภอภูกระดึง อำเภอภูหลวง อำเภอผาขาว อำเภอนาดวง และอำเภอปากชม เป็นเขตที่ไม่ค่อยมีภูเขาสูงมากนักมีที่ราบเชิงเขาพอที่จะทำการเพาะปลูกได้บ้างมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นปานกลาง

เขตที่ราบลุ่ม อยู่บริเวณแม่น้ำเลย และลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ บริเวณอำเภอเมืองเลย อำเภอเชียงคาน อำเภอวังสะพุง เป็นเขตที่ทำการเพาะปลูกได้ดี มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากกว่าเขตอื่นๆ จังหวัดเลย ฤดูฝนไปด้วยป่าไม้และภูเขาที่สลับซับซ้อนเป็นจำนวนมาก จึงเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ ธารหลายสาย แต่เป็นแม่น้ำขนาดเล็กและสั้นเป็นส่วนมาก เช่นแม่น้ำเลย ลำน้ำหมาน ลำน้ำสวย ลำน้ำลาย ลำน้ำปวน ลำน้ำสวย ลำน้ำหุง ลำน้ำสัก (ต้นกำเนิดของแม่น้ำป่าสัก) เป็นต้น

แผนที่จังหวัดเลย

LOEI

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดเลย อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีสภาพอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว อุณหภูมิสูงสุด 40.30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 2.70 องศาเซลเซียส

การปกครอง

แบ่งเป็น 12 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ได้แก่ เมือง วังสะพุง เชียงคาน ท่าลี่ ด่านซ้าย ภูกระดึง ปากชม ภูเรือ นาด้วง ภูหลวง ผาขาว นาแห้ว กิ่งอำเภอเอราวัณ กิ่งอำเภอหนองหิน

ตารางภาคผนวกที่ 1 การปกครองจังหวัดเลย

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลตำบล	อบต.	สภาตำบล
เมือง	13	120	3	13	-
วังสะพุง	10	119	1	10	-
เชียงคาน	8	10	1	8	-
ท่าลี่	6	41	1	5	1
ด่านซ้าย	10	97	1	10	-
ภูกระดึง	4	48	1	4	-
ปากชม	6	46	2	4	2
ภูเรือ	6	46	1	4	2
นาด้วง	4	41	1	4	-
ภูหลวง	5	39	-	5	-
ผาขาว	5	55	-	5	-
นาแห้ว	5	34	1	3	2
กิ่งอำเภอเอราวัณ	4	41	-	4	-
กิ่งอำเภอหนองหิน	3	33	1	3	-
รวม	89	839	14	84	5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชากร

จังหวัดเลยมีประชากรทั้งสิ้น 633,756 คน เป็นชาย 322,516 คน เป็นหญิง 311,340 คน อำเภอวังสะพุงมีประชากรมากที่สุด 111,949 คน กิ่งอำเภอเขาวงมีประชากรหนาแน่นที่สุด 154 คน / ตารางกิโลเมตร

ตารางภาคผนวกที่ 2 แสดงจำนวนประชากรจังหวัดเลย

อำเภอ	รวม	ชาย	หญิง
เมือง	92,082	47,053	45,029
วังสะพุง	111,949	56,592	55,357
เชียงคาน	60,440	30,683	29,757
ท่าลี่	27,330	13,888	13,443
ด่านซ้าย	50,945	26,101	24,844
ภูกระดึง	35,496	18,129	17,367
ปากชม	51,485	26,315	25,170
ภูเรือ	20,731	10,646	10,085
นาด้วง	21,755	13,169	12,586
ภูหลวง	22,677	11,677	11,000
ผาขาว	39,962	20,220	19,742
นาแห้ว	11,075	5,650	5,425
กิ่งอำเภอเขาวง	37,190	18,878	18,312
กิ่งอำเภอหนองหิน	22,995	11,729	11,266
เทศบาล	23,743	11,786	11,957
รวม	633,756	322,516	311,340

ศาสนา

ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ศาสนิกชน 2,558 คน โบสถ์คริสต์ 12 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง ศาสนาอิสลาม 1 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา

รายได้

รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน 118,864 บาท / ปี

ตารางภาคผนวกที่ 3 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเลย

พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (บาท)
2537	12,133	21,512
2538	14,130	24,834
2539	15,541	27,123
2540	15,689	27,190
2541	16,562	28,458

ตารางภาคผนวกที่ 4 แสดงจำนวนสุนัขและแมวในจังหวัดเลย

พ.ศ.	จำนวนสุนัข (ตัว)	จำนวนแมว (ตัว)
2541	45,536	8,144
2542	53,320	8,815
2543	46,554	9,360
2544	54,085	10,442

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องปฏิบัติการตรวจชั้นสูงโรคพิษสุนัขบ้า

กรุงเทพมหานคร

สถานเสาวภา สภากาชาดไทย (บริการ 24 ชั่วโมง)	โทร. 252-0161-4
ศูนย์โรคพิษสุนัขบ้า กรมปศุสัตว์ (บริการ 24 ชั่วโมง)	โทร. 251-7025
คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล (ภาควิชาจุลชีววิทยา)	โทร. 411-3111, 411-0263

ภาคกลาง

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุขกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โทร. 589-9850-8

นนทบุรี

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ชลบุรี	โทร. 038-286478, 287111
โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี	โทร. 039-32975-84 ต่อ 282
ศูนย์วิจัยและชั้นสูงโรคสัตว์ ชลบุรี	โทร. 038-742116-20
สำนักงานปศุสัตว์ เขต 1 พระนครศรีอยุธยา	โทร. 035-242339, 243442
สำนักงานปศุสัตว์ เขต 2 ฉะเชิงเทรา	โทร. 038-511997
สำนักงานปศุสัตว์ เขต 7 นครปฐม	โทร. 034-250982, 257703
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยนาท	โทร. 56-411381, 411592

ภาคเหนือ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	โทร. 053-945134, 945224
ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ เชียงใหม่	โทร. 053-211338, 211065-6
ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ เชียงราย	โทร. 053-793148-50
ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ พิษณุโลก	โทร. 055-258854, 242359
สำนักงานปศุสัตว์ เขต 5 เชียงใหม่	โทร. 053-892453, 892456
ศูนย์วิจัยและชั้นสูงโรคสัตว์ ลำปาง	โทร. 054-226978, 221476
สำนักงานปศุสัตว์ เขต 6 พิษณุโลก	โทร. 055-258854, 242359
สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดกำแพงเพชร	โทร. 055-711450, 711099
สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดเพชรบูรณ์	โทร. 056-721631, 721539

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ขอนแก่น	โทร. 043-242871-3
ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ นครราชสีมา	โทร. 044-241522
ศูนย์วิจัยและชั้นสูงโรคสัตว์ ขอนแก่น	โทร. 043-261246

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานปลัดฯ เขต 3 นครราชสีมา	โทร. 044-371212
สำนักงานปลัดฯ เขต 4 อุตรดิตถ์	โทร. 042-221572
สำนักงานปลัดฯ จังหวัดอำนาจเจริญ	โทร. 045-511920
สำนักงานปลัดฯ จังหวัดสกลนคร	โทร. 042-711756
สำนักงานปลัดฯ จังหวัดกาฬสินธุ์	โทร. 048-811535
สำนักงานปลัดฯ จังหวัดชัยภูมิ	โทร. 044-811475
สำนักงานปลัดฯ จังหวัดบุรีรัมย์	โทร. 044-611988
สำนักงานปลัดฯ จังหวัดศรีสะเกษ	โทร. 045-612928
ภาคใต้	
ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ สงขลา	โทร. 074-447024-8
ศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ นครศรีธรรมราช	โทร. 075-363423-4
สำนักงานปลัดฯ เขต 9 สงขลา	โทร. 074-321330
สำนักงานปลัดฯ เขต 8 สุราษฎร์ธานี	โทร. 074-281308

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

1. สุนัขต้องได้รับการฉีดวัคซีนครั้งแรกเมื่อสุนัขนั้นมีอายุ ตั้งแต่ 2 เดือน ไม่เกิน 4 เดือนและได้รับการฉีดวัคซีนครั้งต่อไปตามระยะเวลาที่กำหนดในใบรับรองการฉีดวัคซีน (มาตรา 5 (1))
2. เมื่อสุนัขหรือสัตว์ควบคุมได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว สัตวแพทย์หรือผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ซึ่งเป็นผู้ฉีดวัคซีนต้องมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ซึ่งแสดงว่าสัตว์ควบคุมนั้นได้รับการฉีดวัคซีนแล้วและใบรับรองการฉีดวัคซีนให้แก่เจ้าของสัตว์ สัตวแพทย์และผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ต้องเก็บสำเนาใบรับรองการฉีดวัคซีนและหลักฐานการจ่ายเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ถ้าสูญหาย หรือชำรุดก่อนหมดอายุให้เจ้าของสัตว์ขอรับใหม่ ภายใน 15 วัน โดยเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนด (มาตรา 6,7,8)
3. สุนัขที่พบในที่สาธารณะไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ หรือมีเครื่องหมายปลอม พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจจับสุนัขนั้นเพื่อกักขัง ถ้าเจ้าของไม่มารับภายใน 5 วัน จึงจะทำลายสุนัขนั้นได้ (มาตรา 9)
4. สัตวแพทย์มีอำนาจเข้าไปในบ้าน โรงเรือน หรือสถานที่เพื่อสอบถามจำนวน เพศ พันธุ์ อายุของสัตว์และฉีดวัคซีนให้สัตว์ที่ยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนตามกำหนด และคิดค่าธรรมเนียมเป็น 2 เท่า หรือมีอำนาจนำสัตว์ที่ตาย หรือสงสัยว่าตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้าไปรับการชันสูตร รวมทั้งสั่งให้เจ้าของสัตว์ทำลายสัตว์ (มาตรา 10)
5. เมื่อสัตว์ในควบคุมถูกสงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด เจ้าของต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานท้องถิ่นภายใน 24 ชั่วโมง และเฝ้าสังเกตอาการไม่น้อยกว่า 6 เดือนนับแต่เวลาที่ถูกกัด ระหว่างนี้ห้ามจำหน่าย จ่าย โอน ถ้าสัตว์แสดงอาการของโรคพิษสุนัขบ้าและตาย หรือสูญหายก็ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายใน 24 ชั่วโมง (มาตรา 11,12,18)
6. เมื่อได้รับแจ้งหรือสงสัยว่าสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า สัตวแพทย์มีอำนาจเรียกตรวจยานพาหนะหรือเข้าไปในบ้าน โรงเรือน หรือสถานที่ที่มีสัตว์ควบคุม ถ้าสัตว์ไม่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าแต่เห็นว่าควรฉีดวัคซีนให้สัตว์นั้น ถ้าสัตว์นั้นได้วัคซีนตามกำหนดแล้ว เจ้าของไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าสัตว์ยังไม่ได้ฉีดวัคซีนจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็น 2 เท่า ถ้าสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าให้เจ้าของควบคุมสัตว์ไม่น้อยกว่า 15 วัน และให้สัตวแพทย์มีอำนาจทำลายสัตว์นั้นได้ (มาตรา 14)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. เมื่อพบสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าในที่สาธารณะ ให้ทำลายสัตว์นั้นได้ และให้แจ้งพนักงานสาธารณสุขเพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรคพิษสุนัขบ้าเร็วที่สุด (มาตรา 15,16)

8. เจ้าของสัตว์ที่จัดการให้สัตว์ได้รับการฉีดวัคซีน จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท (มาตรา 21)

9. การจำหน่ายจ่ายโอนสัตว์ต้องมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ และใบรับรองการฉีดวัคซีนให้ผู้รับโอนด้วย

10. เจ้าของสัตว์ที่ขาดวาง หรือไม่ให้ความร่วมมือในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า หรือใช้เครื่องหมายรับรองการฉีดวัคซีนหรือใบรับรองการฉีดวัคซีนปลอม หรือไม่เฝ้าสังเกตอาการสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 23,25)

11. เจ้าของสัตว์ที่ไม่ทำลายซากสัตว์ที่ตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า หรือไม่ควบคุมกักสัตว์ที่แสดงอาการโรคพิษสุนัขบ้าตามคำสั่งของสัตวแพทย์ หรือไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น เมื่อสัตว์มีอาการโรคพิษสุนัขบ้าหรือถูกสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 24)

12. ผู้มีอำนาจฉีดวัคซีน ได้แก่ สัตวแพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์หรือผู้ประกอบกรบำบัดโรคสัตว์เป็นหนังสือ

13. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 20)

หน้าที่ของบุคคลตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535
หน้าที่ของรัฐมนตรีนว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1. แต่งตั้งสัตวแพทย์
2. แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่
3. ออกกฎกระทรวง
 - 3.1 อัตราค่าธรรมเนียมการฉีดวัคซีน
 - 3.2 อัตราค่าธรรมเนียมเครื่องหมายประจำตัวสัตว์
 - 3.3 อัตราค่าธรรมเนียมใบรับรองการฉีดวัคซีน
 - 3.4 กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่
4. ยกเว้นค่าธรรมเนียม

หน้าที่ของอธิบดี

ออกระเบียบเพื่อประกาศกำหนด ดังต่อไปนี้

1. กำหนดค่าใช้จ่ายในกรณีที่สัตว์แพทย์ไปฉีดวัคซีน ณ สถานที่ของเจ้าของสัตว์ (มาตรา 5 วรรค 2)
2. กำหนดลักษณะเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ และใบรับรองการฉีดวัคซีน (มาตรา 6 วรรค 3)
3. กำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติ เมื่อสัตว์ที่อยู่ระหว่างการเฝ้าสังเกตอาการ 6 เดือน ตายหรือสูญหาย (มาตรา 12 วรรค 3)

4. กำหนดระเบียบปฏิบัติให้สัตวแพทย์ไปตรวจดูอาการสัตว์ที่มีอาการ ของโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งอยู่ระหว่างกักขังไม่น้อยกว่า 15 วัน (มาตรา 14 (2))

5. ประกาศกำหนดเขตท้องที่ให้เจ้าของสัตว์ควบคุม นำสัตว์มารับการฉีดวัคซีนจากสัตวแพทย์ หรือผู้ที่สัตวแพทย์มอบหมายเป็นหนังสือ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่สัตวแพทย์กำหนด โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมและประกาศของอธิบดีนี้ให้แจ้งผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อแจ้งให้ส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการแล้วแต่กรณี (มาตรา 17)

หน้าที่ของสัตวแพทย์

1. ฉีดวัคซีนให้สุนัขเมื่อมีอายุ 2-4 เดือน ส่วนสัตว์อื่นให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ในการนี้เก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของสัตว์ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือถ้าไม่ฉีดที่บ้านเจ้าของสัตว์ให้เจ้าของสัตว์เสียค่าใช้จ่ายตามที่อธิบดีกำหนด (มาตรา 5)

2. เมื่อฉีดวัคซีนให้สัตว์แล้ว ต้องมอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ และใบรับรองการฉีดวัคซีนแก่เจ้าของสัตว์พร้อมทั้งเก็บสำเนาใบรับรองการฉีดวัคซีนและหลักฐานการจ่ายเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามระเบียบของทางราชการ (มาตรา 6 , 8)

3. จ่ายเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ หรือใบรับรองการฉีดวัคซีนแทนของเดิมซึ่งชำรุดหรือเสียหายแก่เจ้าของสัตว์ และเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของสัตว์ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 7)

4. จับสัตว์ควบคุมในที่สาธารณะ ซึ่งไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือเป็นเครื่องหมายปลอมกักขัง 5 วัน เมื่อไม่มีผู้มารับคืนให้ทำลายสัตว์นั้นได้ (มาตรา 9)

5. เพื่อป้องกันการแพร่โรคพิษสุนัขบ้า ให้สัตวแพทย์เข้าไปในบ้าน โรงเรือน หรือ สถานที่ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อ

5.1 สอบถาม เพศ พันธุ์ อายุ สี ของสัตว์จากเจ้าของสัตว์

- 5.2 ซีดวัคซีนแก่สัตว์ซึ่งยังไม่ได้ฉีด และคิดค่าธรรมเนียมเป็น 2 เท่า
- 5.3 นำสัตว์ส่งตรวจชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้า
- 5.4 สั่งให้เจ้าของทำลายซาก (มาตรา 10)
6. เมื่อได้รับแจ้ง หรือสงสัยว่ามีสัตว์ที่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าในยานพาหนะ บ้าน โรงเรือน หรือสถานที่ใด ให้เรียกตรวจยานพาหนะ หรือเข้าไปในบ้าน โรงเรือน หรือสถานที่นั้น
- 6.1 ถ้าสัตว์ไม่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า แต่เห็นว่าควรฉีดวัคซีน ให้ฉีดวัคซีนแก่สัตว์นั้น ถ้าสัตว์นั้นได้ฉีดวัคซีนตามกำหนดแล้ว ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าไม่ได้ฉีดต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็น 2 เท่า
- 6.2 ถ้าสงสัยว่าสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า สั่งให้เจ้าของควบคุมสัตว์ไว้ไม่น้อยกว่า 15 วัน และไปตรวจอาการสัตว์ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด
- 6.3 ถ้าสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้ทำลายสัตว์นั้นได้ (มาตรา 14)
7. ในที่สาธารณะ ถ้าพบสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้ทำลายสัตว์นั้นได้ (มาตรา 15)
8. เมื่อพบสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้แจ้งเจ้าพนักงานสาธารณสุข เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อโดยเร็วที่สุด (มาตรา 16)
9. รับทราบจากผู้ว่าราชการจังหวัด (จากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับสัตว์แพทย์ของกรุงเทพมหานครและจากนายกเมืองพัทยา สำหรับสัตว์แพทย์เมืองพัทยา) เพื่อไปดำเนินการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า ในท้องที่ที่อธิบดีประกาศกำหนดให้เจ้าของสัตว์ไม่เสียค่าธรรมเนียม (มาตรา 17)
10. ถ้าผู้อื่นที่ไม่ใช่สัตวแพทย์ ปฏิบัติการฉีดวัคซีนให้สัตว์ ต้องได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์เท่านั้น (มาตรา 5)
- หน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
1. จับสัตว์ควบคุมในที่สาธารณะ ซึ่งไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ หรือเป็นเครื่องหมายปลอม กักขัง 5 วัน เมื่อไม่มีผู้มารับคืน ให้ทำลายสัตว์นั้นได้ (มาตรา 9)
 2. รับแจ้งจากเจ้าของสัตว์ที่ถูกสัตว์อื่นที่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด สั่งให้เจ้าของสัตว์เฝ้าดูอาการสัตว์นั้นไม่น้อยกว่า 6 เดือน ถ้าสัตว์แสดงอาการของโรคพิษสุนัขบ้าให้รีบแจ้งกลับมาภายใน 24 ชั่วโมง ถ้าสัตว์ตายหรือสูญหายให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด (มาตรา 12)
 3. รับแจ้งจากเจ้าของสัตว์ในกรณีที่สัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว แจ้งสัตวแพทย์ (มาตรา 13)

4. ทำลายสัตว์ที่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าที่อยู่ในที่สาธารณะ (มาตรา 15)
5. แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกครั้งเมื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 20)

หมายเหตุ สัตวแพทย์เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายนี้จึงต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

หน้าที่ของเจ้าของสัตว์

1. จัดการให้สุนัขได้รับการฉีดวัคซีนครั้งแรกเมื่ออายุ 2-4 เดือน และครั้งต่อไปตามที่กำหนดในใบรับรองการฉีดวัคซีน (มาตรา 5)
2. เมื่อสัตว์ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว ให้ติดเครื่องหมายประจำตัวสัตว์และเก็บใบรับรองการฉีดวัคซีนไว้ หากชำรุดหรือสูญหายให้แจ้งต่อสัตวแพทย์ เพื่อขอรับเครื่องหมายหรือใบรับรองกล่าวแทนของเดิม กรณีนี้จะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 6, 7)
3. ไม่ปล่อยสัตว์ออกมาในที่สาธารณะ โดยเฉพาะสัตว์ที่ไม่มีเครื่องหมายประจำตัวจะถูกเจ้าหน้าที่จับขัง 5 วัน ถ้าไม่มีผู้ไปรับจะถูกทำลาย (มาตรา 9)
4. ไม่ขีดขวางเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปในโรงเรียน เพื่อ
 - 4.1 สอบถามจำนวน เพศ พันธุ์ อายุสัตว์
 - 4.2 ฉีดวัคซีนแก่สัตว์ที่ยังไม่ได้รับการฉีดวัคซีนตามกำหนด กรณีนี้เจ้าของสัตว์ต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นสองเท่าของที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
 - 4.3 นำหัวสัตว์ ส่งตรวจโรคพิษสุนัขบ้า
 - 4.4 สั่งให้เจ้าของทำลายซากสัตว์ (มาตรา 10)
5. เมื่อสัตว์มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายใน 24 ชม. (มาตรา 11)
6. เมื่อสัตว์ถูกสัตว์อื่นที่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายใน 24 ชม.
 - 6.1 ฝ่าสังเกตุอาการสัตว์นั้นไว้ ไม่น้อยกว่า 6 เดือน
 - 6.2 ถ้าสัตว์นั้นมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าให้กักขังสัตว์นั้นไว้แล้วรีบแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายใน 24 ชม.
 - 6.3 ในระหว่างดูอาการ ถ้าสัตว์สูญหาย หรือตาย ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายใน 24 ชม. (มาตรา 12)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ให้ความร่วมมือกับสัตวแพทย์เมื่อมีการตรวจยานพาหนะ โรงเรือน หรือ สถานที่ ในกรณีที่สัตวแพทย์ได้รับแจ้งหรือสงสัยว่ามีสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าในที่ดังกล่าว

7.1 ถ้าสัตว์ไม่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าและได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว แต่สัตวแพทย์ เห็นว่าควรฉีดอีก เจ้าของไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าสัตว์ยังไม่ได้ฉีดตามกำหนด เจ้าของ ต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็น 2 เท่า ของที่กำหนดในกฎกระทรวง

7.2 กักขังหรือทำลายสัตว์ที่มีอาการของโรคพิษสุนัขบ้าตามคำสั่งของสัตวแพทย์

8. ให้นำสัตว์ไปฉีดวัคซีนตาม วัน เวลา และสถานที่ที่อธิบดีกำหนด โดยไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียม (มาตรา 17)

9. ในการโอนกรรมสิทธิ์สัตว์ที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว เจ้าของต้องมอบหมายเครื่องหมาย และใบรับรองการฉีดวัคซีนแก่ผู้รับโอนด้วย (มาตรา 18)

10. ไม่จำหน่าย จ่าย โอน สัตว์ที่อยู่ระหว่างเฝ้าสังเกตอาการของโรคพิษสุนัขบ้า (มาตรา 18)

หน้าที่ของผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์

1. ฉีดวัคซีนแก่สัตว์ควบคุมครั้งแรก เมื่อสัตว์อายุตั้งแต่ 2-4 เดือน พร้อมทั้งมอบ เครื่องหมายประจำตัวสัตว์และใบรับรองการฉีดวัคซีนแก่เจ้าของสัตว์ (มาตรา 5 , 6)

2. จ่ายเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ หรือใบรับรองการฉีดวัคซีนแทนของเดิมที่ชำรุด หรือสูญหายเมื่อเจ้าของสัตว์ร้องขอ (มาตรา 7)

3. เก็บสำเนาใบรับรองการฉีด และหลักฐานการจ่ายเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ไว้ ตามระยะเวลาที่กำหนดในใบรับรองการฉีดวัคซีน (มาตรา 8)

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประชาชนจังหวัดเลย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หมายเลขการเจาะเลือกเก็บชีรี่.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงตัวท่านมากที่สุด

ลำดับที่	ข้อความ	ถ้ารับเข้าหน้าที่
1	ครัวเรือน () 1. เจาะเลือกสุนัข () 2. ไม่ได้เจาะเลือกสุนัข	[] 4
2	เพศ () 1. ชาย () 0. หญิง	[] 5
3	อายุ.....ปี	[]] 6-7
4	การศึกษาสูงสุด	[]] 8-9
5	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน.....บาท	[]]]] 10-14
6	อาชีพหลัก (อาชีพที่มีรายได้มากที่สุด) () 1. เกษตรกรรม () 2. รับจ้าง () 3. ค้าขาย () 4. รับราชการ () 5. พนักงานบริษัท () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 15
7	ครอบครัวท่านมีสมาชิก.....คน	[]] 16-17
8	ศาสนา () 1. พุทธ () 2. คริสต์ () 3. มุสลิม () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 18
9	ครัวเรือนท่านเลี้ยงสุนัข.....ตัว แมว.....ตัว รวม.....ตัว	[]]]] 19-22
10	วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขที่สำคัญที่สุด (ไม่อ่านคำตอบและตอบเพียงข้อเดียว) () 1. เฝ้าบ้าน () 2. แก่เหงา () 3. รักสุนัข () 4. ผ่อนคลายความตึงเครียด () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 23
11	แหล่งที่ได้สุนัขมา (ตอบเพียงข้อเดียว) () 1. คนให้มา () 2. ซื้อ () 3. มาอยู่เอง () 4. เก็บมาเลี้ยง () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 24
12	สุนัขของท่าน () 1. ไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (ข้ามไปตอบข้อ 17) () 2. ฉีดบางครั้ง () 3. ฉีดทุก ๆ ปีตามกำหนด () 4. อื่น (ระบุ).....	[] 25
13	สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่นำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (ตอบเพียงข้อเดียว) () 1. ปฏิบัติตาม พรบ. โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 () 2. กลัวโรคพิษสุนัขบ้า () 3. กลัวถูกเจ้าหน้าที่กำจัดสุนัข () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 26
14	สุนัขของท่าน ส่วนใหญ่พาไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจาก (ตอบเพียงข้อเดียว) () 1. คลินิกรักษาสัตว์ () 2. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ () 3. อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 27
15	สัตว์เลี้ยงของท่านฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า () 1. ทุกตัว () 2. บางตัว () 3. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 28
16	การเดินทางเพื่อพาสุนัขไปฉีดวัคซีน () 1. สะดวก () 0. ไม่สะดวก () 3. อื่น ๆ (ระบุ).....(ตอบข้อ 16 แล้วข้ามไปตอบข้อ 18)	[] 29
17	เหตุใดสุนัขของท่านจึงยังไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (ไม่อ่านคำตอบและตอบเพียงข้อเดียว) () 1. ไม่มีเงิน () 2. จับสุนัขไม่ได้ () 3. ไม่มีวันที่จะมารับบริการ () 4. ไม่มีเจ้าหน้าที่มาฉีดให้ () 5. สุนัขตัวเล็กอยู่ () 6. ไม่มีเวลาจำเป็น () 7. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 30
18	สัตว์เลี้ยงของท่าน () 1. เคย () 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 20) ถ่ายพยาธิ	[] 31
19	สัตว์เลี้ยงของท่านได้รับการถ่ายพยาธิ () 1. ทุก ๆ 2-3 เดือน () 2. ทุกปี () 3. นาน ๆ ครั้ง () 4. อื่น ๆ ระบุ.....	[] 32

ส่วนที่ 2 ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ การติดต่อและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ลำดับที่	ข้อความ	เชื่อ	ไม่แน่ใจ	ไม่เชื่อ	สำหรับเจ้าหน้าที่
20	การตัดปลายหูสุนัขที่ถูกสุนัขบ้ากัดสามารถรักษาโรคพิษสุนัขบ้าได้				[] 33
21	อากาศร้อนทำให้สุนัขจู่จุ่มคลั่งเกิดอาการ โรคพิษสุนัขบ้า				[] 34
22	โรคพิษสุนัขบ้าเกิดเฉพาะฤดูร้อนเท่านั้น				[] 35
23	การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทำให้สุนัขป้องกันโรคได้				[] 36
24	สุนัขจรจัดเป็นแหล่งสำคัญในการแพร่โรคพิษสุนัขบ้า				[] 37
25	โรคพิษสุนัขบ้าสามารถติดต่อทางน้ำลายของสัตว์ที่เป็นโรค				[] 38
26	คนที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ากินยาหม้อทำให้หายจากโรคได้				[] 39
27	หลังจากถูกสุนัขที่สงสัยว่าเป็นบ้ากัดควรพาเขาตามไปพบแพทย์ที่แพทย์ที่ป้องกันโรคได้				[] 40

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ลำดับที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	สำหรับเจ้าหน้าที่
28	สุนัขที่มีอายุเกิน 3 ปีขึ้นไปไม่ต้องฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า				[] 41
29	สุนัขควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครั้งแรกเมื่ออายุ 2-4 เดือน				[] 42
30	ถ้าไม่ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเจ้าของต้องเสียค่าปรับตามกฎหมาย				[] 43
31	ควรนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง				[] 44
32	สุนัขป่วยสามารถฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า				[] 45
33	สุนัขท้องไม่ควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า				[] 46
34	หลังจากฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้วควรตรวจค่าน้ำสุนัข 1 สัปดาห์				[] 47
35	สุนัขที่รับการฉีดวัคซีนแล้วหากถูกสัตว์ที่สงสัยจะเป็นบ้ากัดต้องฉีดวัคซีนใหม่				[] 48

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

ลำดับที่	ข้อความ	ไม่สนใจ	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	สำหรับเจ้าหน้าที่
36	รัฐให้บริการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าอย่างทั่วถึง				[] 49
37	รัฐได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบล่วงหน้าก่อนมาดำเนินการฉีดวัคซีน				[] 50
38	เจ้าหน้าที่แสดงความเป็นกันเองกับท่านเวลาให้บริการฉีดวัคซีน				[] 51
39	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฉีดวัคซีนตรงตามเวลาที่นัดหมาย				[] 52
40	ท่านได้รับความสะดวกในการมารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า				[] 53
41	จำนวนเจ้าหน้าที่บริการฉีดวัคซีนเพียงพอ				[] 54
42	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฉีดวัคซีนได้รวดเร็ว				[] 55
43	ท่านมีความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่				[] 56
44	ในปีหน้าหากมีโครงการนี้อีกท่านจะเข้าร่วมโครงการด้วย				[] 57

ส่วนที่ 5 การได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า

45	ท่านเคยได้รับคำแนะนำให้นำสุนัขมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหรือไม่ () 1. เคย () 0. ไม่เคย (ข้ามไปตอบ ข้อ 47)	[] 58
46	ส่วนใหญ่ท่านได้รับคำแนะนำโรคพิษสุนัขบ้าจากใคร (ตอบเพียงข้อเดียว) () 1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข () 2. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ () 3. อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน () 4. เพื่อนบ้าน () 5. ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....	[] 59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

47	ท่านเคยได้ทราบข้อมูลข่าวสารความรู้โรคพิษสุนัขบ้าหรือไม่ () 1. เคย () 0. ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 49)	[] 60
48	ท่านเคยทราบเรื่องโรคพิษสุนัขบ้าจากใครหรือแหล่งใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว) () 1. โทรทัศน์ () 2. แผ่นพับ / โบปปลิว () 3. วิทยุ () 4. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ปศุสัตว์, สาธารณสุข () 5. อื่น ๆ ระบุ.....	[] 61

ส่วนที่ 6 ทักษะคิดต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์หรือความคิดของท่านต่อโครงการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ไม่มีคำตอบใดถือว่าถูกหรือผิด โปรดตอบด้วยความรู้สึกนึกคิดของท่าน

ลำดับที่	ข้อความ	ไม่เห็นด้วย (1)	เฉย ๆ (2)	เห็นด้วย (3)	สำหรับเจ้าหน้าที่
49	ควรจับสุนัขจรจัดไปทำลายเพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า				[] 62
50	ควรจดทะเบียนสุนัขเพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า				[] 63
51	เมื่อมีสัตว์เลี้ยงมากเกินไปควรนำไปปล่อยวัด				[] 64
52	รัฐให้บริการตอนสุนัขเทศน์และเทศน์ได้อย่างทั่วถึง				[] 65
53	ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตอนสุนัขเทศน์และเทศน์				[] 66
54	รัฐให้บริการฉีดวัคซีนสุนัขเทศน์อย่างทั่วถึง				[] 67
55	รัฐสามารถลดจำนวนประชากรสุนัขจรจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ				[] 68
56	รัฐให้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอย่างเพียงพอ				[] 69
57	ท่านเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยป้องกันและกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปจากจังหวัดเลย				[] 70
58	หากสัตว์เลี้ยงของเพื่อนบ้านไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าท่านจะแนะนำให้ไปฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรค				[] 71
59	โรคพิษสุนัขบ้าจะหมดไปจากจังหวัดเลยหากทุกคนให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง				[] 72

****โปรดตรวจสอบว่าได้สแกนภาพครบทุกข้อแล้ว จึงยุติการสัมภาษณ์****

ชื่อ - นามสกุลผู้ถูกสัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัดเลย โทรศัทพ์.....

() 1. เขตเทศบาล () 2. นอกเขตเทศบาล []] 73-75

ชื่อ - นามสกุลผู้สัมภาษณ์..... โทรศัทพ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2544

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....รวมเวลา.....นาที